Koroška Kronika

IZDAJA P. W. B. — BRITANSKE ZASEDBENE SILE V AVSIRIJI

Številka 17 | Celovec, 9. novembra 1945 | Cena 15 grošev

V angleški spodnji zbornici razpravljajo o zunanji politiki

Govor zunanjega ministra Bevina in vodje opozicije Churchilla

Razgovor o važnih zunanjepolitičnih vprašanjih v angleški spodnji zbornici je pričel Churchill kot vodja opozicije. Uvodoma je omenil, da je potovanje predsednika Attleeja izrednega pomena in da opozicija želi ,da bi vodil razgovore ne samo kot pooblaščenec delavske stranke, ampak k pooblaščenec vseh strank. Čeprav so danes v ospredju vprašanja odnosov do Združenih držav moram vendar obmeniti tudi Sovjetsko Rusijo ,ki je doprinesla delež k skupni zmagi. Želim, da bi se prijateljstvo in tovarištvo ne samo ohranilo, ampak še poglobilo. Sicer ni izključeno, da obstojajo med nami in Sovjetsko Zvezo znatne razlike v pojmovanju političnih, socijalnih, morda celo nravnih vprašanjih. Vkljub temu pa ne smemo ničesar storiti, kar bi soglasje med obema državama zlomilo ali oslabilo. Velika Britanija ne sme zavestno zasledovati protisovjetske politike, ali se udeležiti na izbiranju sil, ki bi bile naperjene proti Sovjetski Rusiji.

Churchill je nadalje izjavil, da je sedanji položaj mnogo boljši od položaja leta 1918. Predsednik Združenih držav Truman je namreč 27. oktobra objavil svojih 12 točk, ki predstavljajo na dvse važen dokument. Če bi bil predsednik Združenih držav podal tako izjavo leta 1919., bi bilo mogoče ustanoviti Zvezo narodov, ki bi bila sposobna preprečiti nemško oboroževanje in vse te ke posledice vojne.

Združene države naj vedo, da smo na strani Amerike kolikor se tiče politike, obsežene v teh 12 .točkah. Povedati moramo, da naša moč krepi moč Amerike.

O atomski bombi je Churchill izjavil, da Združene države ne žele izdati skrivnosti proizvodnje atomskih bomb. Če naj bi Sovjeti dejansko spoznali skrivnost proizvodnje, bi morali dovoliti znatnemu številu sovjetskih strokovnjakov, inžinerjev in znanstvenikov prost dostop do ameriških oboroževalnih podjetij, kjer izdelujejo atomske bombe. Mnenja sem, naj mi ne silimo, da bi Amerika nastopila to pot. Končno pa moramo mi sami izdelovati atomske bombe ter ustvariti zaloge tega orožja, če bodo tudi druge države proizvajale atomske bombe.

Na koncu svojega govora je želel Churchil obilo uspeha predsedniku Attleeju pri bližnjih razgovorih s predsednikom Trumanom.

GOVOR ZUNANJEGA MINISTRA BEVINA

Zunanji minister Bevin se je uvodoma zahvalil vsem, ki so želeli ministru predsedniku popolen uspeh pri razgovorih v Ameriki. Izjavil je: „Vsi želimo, da ohrani Anglija svojo vodilno moralno vlogo. Nikdar nisem upošteval možnosti, da bi Anglija razpolagala z atomskimi bombami, kadar sem moral o čem odločati in tudi v boddče tega ne bm storil. Taka pot vodi po mojem mnenju v pogubo. Ničesar ne bomo podvzeli, kar bi moglo vzbuditi sovraštvo proti Sovjetski zvezi. Nikomur ne delamo krivice, če je nam ne prizade. Kar pa britanska vlada drugim državam prizna ,to zahteva tudi zase. Upravičeni smo voditi razgovore z drugim državami kot so: Francija, Nizozemska, Belgija, Švedska in Norveška, ker jih vežeta z nami kultura in zgodovina. Na koncu je Bevin izjavil, da je vodilni cilj angleške politike organizacija Združenih narodov. Vse države morajo stremeti za ciljem in delati samo to, kar vodi k dosegi tega cilja."

Sprememba pri deželni vladi

Kakor je bilo uradno sporočeno, je odstopil deželni svetnik, profesor dr. Tischler, dosedanji zastopnik slovenske manjšine v začasni koroški vladi. — Deželni predsednik Piesch je odstop deželnega svetnika profesorja dr. Tischlerja sprejel.

Demokratična stranka Avstrije priznana

Zasedbene oblasti so s takojšno veljavnostjo priznale demokratično stranko Avstrije. Deželni tajnik stranke je Josef Osterstschnig. Stranka bo izdajala svoj list z naslovom „Der Demokrat".

Odnošaji med Veliko Britanijo, USA in Sovjetsko zvezo

Britanski zunanji minister Bevin je izjavil v Spodnji zbornici, da ga je Sovjetska zveza poučila o tem, da s svojimi trgovskimi pogodbami z Madžarsko in Rumunijo nikakor ni načela interesov Velike Britanije. Akcija Sovjetske zveze si je nadela nalogo, pospešiti razvoj gospodarskih odnošajev z bližnjimi deželami.

O oficijelnem zadržanju britanske vlade napram Srednji in Jugovzhodni Evropi je Bevin dejal, da pozdravlja britanska vlada odločitev madžarskih političnih strank in da naj se izvedejo volitve 4. novembra. Kakor hitro se bi izkazalo, da so bile volitve izvršene pošteno, bi bila britanska vlada v stanju priznati madžarsko vlado.

V Rumuniji še niso prispeli preko mrtve točke v notranji politiki in tudi niso napredovali v sestavljanju vlade, ki bi upravičevala priznanje po britanski vladi.

V Bolgariji so se baje opozicijske stranke odločile, da se ne bodo udeležile volitev. Bevin je dejal, da bo britanska vlada pač pretehtala svoje zadržanje napram takim volitvam

Predsednik Attlee o svobodi tiska

Na prireditvi časnikarske družbe v Londonu je izjavil predsednik Attlee med drugim: V naši deželi že dolgo prisegamo na svobodo tiska in svobodo govora. Upamo, da bodo časnikarji vseh dežel v vedno večjem številu prihajali v našo deželo, da bodo mogli opazovati način našega življenja in način, kako urejamo svoje razmere ter o tem poročati svojim narodom. Ljudstvo naj spozna dejstva. Prepričan sem, da bodo posredovali svojim bralcem dejstva, četudi bi ne soglašali z nami, kakor je to v duhu tradicije, ki je najponosnejša dediščina angleškega časnikarstva. Potrebujemo mednarodno sodelovanje nazvečjega obsega. Pri tem sodelovanju pa nič ni važnejše kot svobodno posredovanje sporočil. Pri takem poročanju bodo narodi drug drugega najlažje boljše spoznali.

Predsednik ameriške poročevalne agencije United Press Baillie se je brzojavno zahvalil Attleeju za to izjavo: Prisrčno pozdravljam kot predsednik organizacije, ki že nad 30 let dela za svobodno razširjanje nepristranskih poročil po celem svetu, vašo izjavo o svobodi poročevalske službe, ki ste jo podali v društvu časnikarjev. Opredelitev položaja po predsedniku Njegovega Veličanstva bo mnogo pripomogla k pospešitvi prizadevanj ,ki zasluži podporo časnikarjev in uradnih vladnih mest v vsaki svobodni državi."

Francoski katoličani pripravljeni sodelovati v vladi treh strank

Bidault je rekel, da je republikansko ljudsko gibanje pripravljeno na podlagi enakopravnosti sodelovati v koaliciji treh strank s socialisti in komunisti, ne namerava pa stopiti v vlado skozi „stranska vrata". Francija potrebuje v sedanjem trenotku slogo, ne pa notranje spore. To pomeni, da mora biti jutrišnja vlada v svoji notranje in zunanjepolitični sklepi solidarna.

V zvezi s komunističnim in socialističnim programom o nacionalizaciji nekaterih industrij, je Bidault dejal, da ima novi parlament le sedem meseci časa za pripravo ustave in sprejema proračuna. Mi smo razni ljudje in ne obljubljamo da bomo to ali ono nacionalizirali. Obljubljamo le, da bomo razlastili monopole na podlagi enakopravnosti. Načelno smo za svobodo pobude in za svobodna podjetja, ne bomo pa dopustili, da bi delali monopoli v škodo splošne koristi.

Bidault je izrazil prepričanje, da bodo dobili nekega dne napredni katoličani podporo velike večine Francozov in da bodo lahko v polni meri prevzeli odgovornost za vlado.

V francoskih političnih krogih menijo, da pušča Bidault odprto pot za sestavo republikanske vlade istočasno pa stavlja pogoje, na katerih vztraja general De Gaulle, če ne bi postal predsednik nove vlade, kot je na primer kolektivna odgovornost vlade.

Izvleček iz avstrijskega volilnega zakona z dne 19. oktobra 1945

Začasna državna vlada je dne 19. oktobra 1945. sklenila zakon o prvih volitvah v narodni svet (Nationalrat), v deželne zbore in v dunajski občinski svet.

Zavezniški svet je ta zakon dne 30. oktobra odobril.

Zakon obsega 32 strani, od katerih odpada 18 strani na besedilo ,ostalo so golice. V dosedanjem državnem zakonskem listu je volivni zakon najobsežnejši.

Volivna okrožja

Državno ozemlje se deli na 25 volivnih okrožij. Dunaju se priznava 7 volivnih okrožij s 46 mandati. Dolnja Avstrija šteje 4 okrožja s 36 mandati, Gornja Avstrija 3 okrožja z 32 mandati, Solnograška eno okrožje s 6mandati, Tirolska eno okrožje z 8 mandati, Predarlska eno okrožje s 4 mandati, Štajerska 4okrožja s 24 mandati, Koroška eno okrožje z 10 mandati in Gradiščanska eno okrožje z 8 mandati.

Kdo sme voliti?

V narodni svet smejo voliti vsi moški in vse ženske, ki so avstrijski državljani, so dopolnili 21 let in niso izključeni od volivne pravice. Ravnati se je po stanju dne 11. oktobra 1945. Volivne upravičence treba zapisati o volivne sezname. Iz seznama mora biti razvidno, v kateri deželi in v katerem volivnem okrožju je upravičenec dne 11. oktobra 1945 stanoval. Sestaviti volivne sezname je dolžnost občin. Urejeni morajo biti seznami po krajih, cestah in hišnih številkah.

Pomemben je tisti del volivnega zakona, ki določa, da so od volivne pravice izključeni nekdanji člani NSDAP in njenih brambnih enot.

To so osebe:

1. ki so med 1. julijem 1933 in 27. aprilom 1945 kdajkoli pripadali NSDAP ali so se priglasili za sprejem v stranko ali so pripadali SS ali SA;

2. ki so med 1. julijem 1933 in 13. marcem 1938 pripadali NSKK ali NSFK kot člani;

3. ki so med 13. marcem 1938. in 27. marcem 1945 kdajkoli pripadali NSKK ali NSFK kot vodje, začenši od čina „Untersturmführer" navzgor.

Pristojnost

Kot trajno bivališče gre pojmovati občino, v kateri se je oseba naselila z namenom, da bi tu prebivala trajno, ne morda samo nekaj časa. Osebe, ki so se preselile radi zračnih napadov ali iz drugih vojnih vzrokov, bodisi da so to storile prostovoljno ali neprostovoljno, imajo v občini, kjer zdaj stanujejo, svoje začasno bivališče.

Volivni list

Volivni list lahko dobe:

1. Volilci ,ki se presele v drugo občino med 11. oktobrom 1945 in volivnim dnem.

2. Člani krajevnih volivnih oblasti in njihovo pomožno osebje kakor tudi volivne priče.

3. Volilci, ki se morajo ob času volitev, ko vrše kako javno službo, muditi v drugem kraju kakor pa so v volivni seznam vpisani (n. pr. železničarji, poštni uslužbenci, redarji).

4. Volilci, ki bivajo na dan volitve v bolnišnici.

Kako se bo volilo

Vsak volilec bo stopil pred volilnega predstojnika, povedal svoje ime in svoj naslov in to potrdil z listinami. Volilni starešina se bo potem na podlagi volilnega seznama uveril o volivčevem bivališču na dan 11. oktobra 1945. Volilec prejme nato ovitek in 2 prazni volilnici ali glasovalnici, eno za narodni svet ,drugo za deželni zbor. Z glasovnicama se umakne v volilno celico, napiše tam listič, ga dene v ovitek (kuverto), se vrne iz celice ter izroči ovitek starešini, ki ga vrže v volilno žaro, ne da bi ga odprl.

Možje nove Evrope

„Attlee je sedaj star 62 let. Vendar zgleda mnogo mlajši, ker ima živahen, nervozen in zamišljen obraz in ker njegovi lasje in kratko pristriženi brki še niso začeli siveti. Prvi vtis, ki ga na človeka napravi njegov obraz z izredno odločnimi ustnicami, je vtis moža, ki se zna popolnoma obvladati. Drug močan vtis napravijo njegove neverjetno živahne in prodirne oči. Obraz ima tipično angleški.

Attlee je izredno skromen in neusiljiv človek, pošten Anglež, ki svoje delo resno in zbrano opravlja, včasih sicer malo, utrujen vendar pa vedno svest si odgovornosti, zanesljiv in odločen, da vsaki stvari prodre do dna.

Mnogi angleški politiki streme za tem, da bi pripadali plemstvu, ali pa delavskemu sloju. Attlee pripada zgornji plasti srednjega sloja, tega sloja raznih delavnih in oštenih poklicev, ki so dali Britaniji premnogo zdravnikov, pravnikov in civilnih uradnikov.

Šolal se je v Haileyburyju in Oksfordu. Sicer ni bil posebno sijajen dijak, bil pa je delave nin bister in je zlasti dobival dobre rede iz zgodovine.

Leta 1905. je postal odvetnik, leta 1908. pa je pristopil Fabianovemu klubu, v katerem so tedaj blesteli kot močne luči Sidney, Beatrice, Webb in Bernard Shaw. Ker je pridno delal v krožku socialnih delavcev v londonskem okraju East End, se je začel živahno zanimati za socialne razmere delavcev. Zaradi njegovega zanimanja za socialne razmere so mu leta 1913. na londonski univerzi ponudili stolico lektorja za socialno vedo.

Od leta 1914. do 1917. je bil v vojski in je bil na bojiščih na polotoku Galipoli, v Mezopotamiji in v Franciji. Bil je dober vojak in ob demobilizaciji je v činu majorja zapustil vojsko. Že 40 let star se je leta 1922. oženil in tega leta je bil tudi prvič izvoljen za poslanca v angleški parlament. Kot poslanec je pripadal delavski stranki, ki je tedaj bila v opoziciji. Ramsay MacDonald, ki je bil takrat voditelj Delavske stranke, je vzel Attleeja za svojega zasebnega parlamentarnega tajnika. Na tem mestu se je marsičesa naučil.

Ko je bila Delavska stranka dvakrat kratek čas v vladi in sicer leta 1924. in leta 1930/32, je bil državni podtajnik v vojnem ministerstvu, poštni minister in kancelar vojvodine lenkersterske. Ko so Ramsay Mac Donald, Snowden in drugi voditelji delavske stranke z Baldwinom ustanovili narodno vlado, je ostal Attlee stranki zvest in je postal njen podpredsednik. Po volitvah leta 1935. je postal uradni vodja opozicije v parlamentu. Od leta 1940. je bil varuh tajnega pečata in podpredsednik vlade, torej pomemben član koalicijske vlade, ki je premagala Nemčijo.

Gospod Attlee je v marsičemu nasprotje gospodu Churchillu. V Attleejevem življenju ni dogodkov, ki bi človeka kar očarali. Njegovi govori so brez besednega okrasja, vendar so zaradi svoje jasnosti in sile dejstev zelo močni in imajo velik vpliv.

Kakor Churchill tako tudi Attlee posebno ljubi klobuk ,obleke, uniforme. Včasih se zdi, da ima kar nenavadno veselje nad samimi rečmi in nenavadno veselje nad tem, da se pojavlja v javnosti kakor mogoče brez barve. Churchill je človek sam zase, Attlee pa je tipičen primer moža iz srednjega sloja, ki je v mladosti živel v izrednih razmerah, kateremu pa je socialna beda vzbudila vest in ki je vse svoje življenje posvetil delu za zboljšanje socialnih razmer. Kakor vsak Anglež plemenitega srca, je tudi Attlee skromen, tih ne sili v ospredje, je delaven, temeljit, skratka bolje sposoben kakor pa sijajen. Nič ni na njem takega kar bi vzbujalo našo posebno pozornost, ni pa tudi na njem nič malovrednega in površnega, zato bi bila velika napaka podcenjevati Attleeja. Sicer res ni kaka sijajna osebnost, je pa bister ,odločen, sposoben in strogo vesten mož."

Koroški Slovenci

Pod tem naslovom objavlja tednik „Neue Zeit", glasilo socialistične stranke za Koroško, v številki z dne 11. novembra dokaj zanimiv članek, ki ga prinašamo našim bralcem v nekoliko skrajšani obliki:

Na Koroškem živi narodna manjšina in mi socialisti moramo do nje zavzeti svoje stališče. Naša stranka ni nikdar poznala boja med obema narodoma Socialistična organizacija je bila enotna in v njej je bilo prostora i za Slovence i za Nemce. Dolgoletni načelnik naše stranke, ki so ga v vseh predelih dežele delavci naravnost častili, namreč sodrug Anton Falle, ki je medtem postal žrtev Dachau-a, je bil nič manj koroški Slovenec kakor mnogi drugi naši zastopniki in zaupniki. Noben človek, ki je pripadal stranki, je kdajkoli vprašal, katere narodnosti je kak naš zaupnik. Vzor v tem oziru so bile Borovlje, kjer so naši sodrugi, bodisi Nemci bodisi Slovenci, v zgledni organizaciji sodelovali — pa še danes sodelujejo. Ker je vsakdo razumel nemški, je bil naš občevalni in razpravni jezik nemščina, v raznih rugih krajevnih organizacijah pa zopet slovenščina. Doživel si lahko na marsikaterem zborovanju, da se je podal referat v nemščini ,a nekateri člani, ki so posegli v debato, so se izražali slovenski, pač zato, ker so mogli na ta način svoje misli jasneje povedati.

Slovencem gre ista pravica do gospodarskih organizacij in kulturnih društev kakor Nemcem. Da se v šolskem vprašanju končno najde rešitev, ki bi zadovoljila, se je Provizorna deželna vlada ravnala po zgledu nekaterih švicarskih kantonov. V kantonih Graubünden, Wallis in Weadt stanujeta skupaj na istih tleh dva naroda — nič drugače kakor na Koroškem. Nikoli ne bi bilo prepirov konec, da ni kratkomalo obveljal sklep, da se mora vsak otrok na tem ozemlju učiti obeh v deželi veljavnih jezikov. Prav ista rešitev se je sprejela za jugovzhodno Koroško. S tem se doseže, da mora vsak človek na tem ozemlju v malo letih obvladati oba jezika. Vsak se potem svobodno lahko odloči, kateri narodnosti hoče pripadati. To se pa pravi, da bo sam po sebi prenehal narodnostni boj v njegovi najbolj odurni obliki, kajti nič več ne bodo pri ljudskem štetju hodili priganjači od hiše do hiše vabit ljudi, naj se odločijo za to ali ono narodntost.

Izvleček iz govora deželnega tajnika demokratske stranke J. Osterischniga

Naš cilj je vzpostaviti neodvisno demokratično avstrijsko državo v načrtnem sodelovanju vseh strank na osnovi vzpostavitve države in zgraditve gotove politične smeri. Opuščamo vse strankarske borbe, ker vemo, da bomo mogli le tako uspešno voditi ljudske množice. Eden naših glavnih temeljev je brezobzirna borba proti nacistični ideologiji in boj proti vsem skupinam, ki ne izhajajo iz demokratične osnove. Želimo jasen odnos med Cerkvijo in državo, brez vseh tendenc in podtikanj, ki bi nas na tej poti ovirale. Pripominjamo pa, da se zavzemamo za poučevanje mladine v verouku v šoli. Pritegnitev mladoletnih pod 18. letom odklanjamo. Vzgoja mladine mora sloneti na poštenju in kulturnih pridobitvah naše domovine. Tudi pozneje nočemo vplivati na mladino, marveč želimo, da se sama odloči za ta ali oni svetovni nazor. Privatno lastnino bomo kot podlago vsakega naroda zavarovali in jo prilagodili nujnim interesom, ki izhajajo iz nje in zadevajo skupnost.

Samo sodelovanje velesil more zavarovati mir

V govoru, ki ga je imel na predvečer 28 obletnice ruske oktoberske revolucije je razpravljal zunanji minister Molotov o nalogah mirne graditve na novo, ki se mora pričeti po zmagi nad silami osi.

Molotov je med drugim izjavil: „Preteča nevarnost napada iz zahoda in vzhoda, od Nemčije in od Japonske, je sedaj končana. Dolgo pričakovani dnevi miru so se pričeli za ves svet. Nemci so pričakovali hitro zmago, in tudi drugi narodi so menili, da bo Hitler v nekaj tednih ali mesecih uničil Sovjetsko zvezo. Mi vsi vemo, da je britansko-sovjetskoruska-amerikanska bojna skupnost uspešno končala ta zgodovinski boj demokracij." Molotov je povdarjal poseben delež rdeče armade na tej zmagi. Če bi ne bilo Sovjetske zveze, bi bila vsa Evropa prišla pod Hitlerjev škorn."

Sovjetska zveza mora zahtevati popravek za izgube in razdejanja po nemških armadah, ki znaša 679 milijard rubljev.

Glede odnošajev Sovjetske zveze z Veliko Britanijo in Zedinjenimi državami je izjavil Molotov, da je Sovjetska zveza med vojno imela tesne odnošaje do Velike Britanije in do Zedinjenih držav, kakor tudi do drugih dežel in da je z njimi sklenila dolgotrajne dogovore. Trajnost anglo-amerikansko-sovjetskoruske koalicije se sedaj preizkuša. Toda tudi v preteklosti so bile težave in tri sile so še vedno našle rešitev. Samo sodelovanje povezanih velesil more varovati mir.

Predsednik avstrijske Ljudske stranke na Koroškem — volilcem

Dne 2. novembra t. l. je Herman Gruber, predsednik koroškega strankinega vodstva govoril volilcem po radiju v imenu avstrijske Ljudske stranke. Pod geslom „Avstrija je naša domovina" je govornik v začetku svojih izvajanj obravnaval dogodke, ki so vodili tako daleč, da je Avstrija zgubila svojo samostojnost. Da bi naše mlado pokolenje zopet našlo domovino in nikdar več ne postalo žrtev oblastnega poželenja, je treba namreč i mladini vcepiti sveti pojem ljubezni do domovine. Bivstveno svojstvo avstrijske Ljudske stranke je, da ne obsega le nekatere poklicne skupine ali sloje, temveč celotni narod. Brez stanovskih razlik ste vsi člani te vseobsegajoče družbe. Ta vez prave narodne skupnosti ne sme biti nikoli pretrgana. Avstrija mora državnopolitično postati svobodna samostojna država. Govornik je trdno prepričan, da je ta država zmožna obstanka le, če bo demokratična in če bo demokratično razpoloženje ki preveva narodna zborovanja tudi ostalo. Kot glavne smernice državnega prizadevanja morajo biti: svoboda, socijalna pravičnost in spoštovanje ljudi.

Radi tega bo tudi Ljudska stranka skupno z vsemi drugimi strankami, ki so zveste Avstriji, pošteno delovala in vedno zastopala interese celotne države in presojala tudi miselne razlike le iz tega stališča. O razmejitvi pa, ki naj bi odgovarjala zgodovinskim, zemljepisnim in gospodarskim položajem, naj odloči svetovna mirovna konferenca.

Ljudska stranka stremi tudi za skorajšnjim sprejemom v Svetovno varnostno zvezo. Nova Avstrija potrebuje zanesljive in državi vdane redovne moči v uradništvu, policiji in žandarmeriji ki bo jamčila za red v državi.

V kulturnopolitičnem oziru zahteva ljudska stranka svobodo znanosti, tiska, literarnega ter umetniškega ustvarjanja, svobodo društvenih zborovanj, upoštevajoč moralno podlago naroda, popolno svobodo vesti in vere ter svobodno izražanje državno priznanih prepričanj.

Cerkev in verska društva kot nosilci kulture, morajo imeti možnosti razvoja; njihove ustanove je treba zaščititi. Kulturne spomenike in cerkveno premoženje, ukradeno po nacistih, se mora vrniti. Zajamčenje verske vzgoje naše mladine v okviru pristojnih verskih zvez je Ljudski stranki posebno pri srcu. Verski pouk v šoli se mora zopet vršiti za vse verskoobvezne otroke razen onih, čijih starši to odklanjajo. Nihče naj ne more reči, da je bil prisiljen h kakšnemu verskemu ali cerkvenemu opravilu ali da je vsled neudeleženja utrpel škodo. Toda kdor sledi svojim verskim nagibom in dolžnostim, ne sme utrpeti nobene škode. Izkustva iz prošlosti nas uče, da se obljubljena svoboda ni vedno spremenila v dejstva. K tej svobodi spada tudi dopustitev privatnih šol in vzgojnih zavodov tudi verskega oz. cerkvenega značaja. Narodnim manjšinam se naj zajamči popolna kulturna avtonomija.

Gospodarska politika avstrijske Ljudske stranke zahteva blagostanje ljudstva kakor tudi priznanje delovnih načel. Vpliv države na gospodarstvo naj seza le tako daleč, kot je to smotrno z vidika celotnega gospodarstva. Krediti za pospeševanje gospodarstva z najnižjimi obrestmi niso dopustni. Podržavljenje življenjsko važnih obratov n. pr. bank, rudokopov, železnic itd. sledi po mnenju Ljudske stranke le v dobro premišljenih, socijalno in gospodarsko znosnih mejah.

Govornik je nato zahteval pospešitev kmečkega stanu kot najmočnejšega stebra države, med drugim tudi poklicno izobrazbo kmečkega naraščaja. Za vse kmečke pridelke je treba pod državnim vodstvom ustanoviti pravične cene. Kmečko zadolžitev je treba preprečiti. Pravica do dediščine naj bo nujna zapoved.

Naš boj velja izključno bedi, razdejanju in iz tega sledeči zmedi. Radi tega je treba zbrati vse pozitivne moči naše domovine. Avstrijska ljudska stranka kliče zato vse, ki so pripravljeni sodelovati. Zastavila bo vse svoje moči, da po letih polnih trpljenja in zmot nastane zopet srečna in demokratska Avstrija.

Resnica o „priključitvi"

O dogodkih v zadnjem času pred zasedbo Avstrije po nacistih so iz razvalin nemškega zunanjega urada v Berlinu izkopali zapiske o telefonskih pogovorih med nemškimi voditelji v Wilhelmstraße in Seyss-Inquartem. Göring zaukaže odstop kabineta Schuschnigg. Dne 11. marca 1938. je vprašal Göring Seyss-Inquarta, ki je bil takrat član kabineta Schusschnigga: „Ali ste odstopili?" Seyss-Inquart se je opravičil: „Kancelar je razpisal volitve." Nato Göring: „Schusschniggov oklic k odločitvi prebivalstva ni zadostoval. Pričakovali smo, da izročijo narodno-socijalistični ministri, Vi in ostali, kancelarju prošnje za odstop in da Schusschnigg sam tudi odstopi. Le vsled njegovega odstopa morete od zveznega predsednika dobiti neposredno naročilo za otvoritev novega kabineta."

Pozneje, popoldne, je Göring govoril z Dombrovskijem od nemškega poslaništva na Dunaju, ter mu je rekel, da mora tekom dve in pol ur biti sestavljen nov kabinet. Razen tega morajo zahtevati preklic prepovedi SA in SS Dombrovski je odgovoril: „Oborožene formacije so že v uniformi ter izvršujejo že pol ure svojo službo."

Seyss-Inquart je potem Göringu naznanil, da je zvezni predsednik Miklas sprejel Schusschniggov odstop, toda da hoče kanclerski urad izročiti komu drugemu kakor njemu, Seyss-Inquartu. Göring je zahteval, da se od Miklasa zahteva imenovanje Seyss-Inquarta. „Če se našim zahtevam ne ugodi, korakamo!"

Göringu so vnovič sporočili, da se Miklas še vedno brani, privoliti, ter da zahteva diplomatično nastopanje. Nato je Göring odgovoril: „Pojdite takoj k predsedniku in recite mu, da bodo naše čete, ki že korakajo, ter so ob vsej meji formirane, to prekoračile, če se našim zahtevam ne ugodi. Če Miklas tega ni mogel v štiri urah razumeti, mora to sedaj v štirih minutah."

Pozneje je Göring zopet govoril z nemškim poslaništvom na Dunaju ,in sicer s Kepplerjem, nemškim državnim tajnikom. „Kocke so padle. Vse formacije se mora uniformirati. Važna mesta v vsej pokrajini morajo takoj zasesti zanesljivi nacisti, „domovinsko fronto" morate likvidirati, 240.000 mož je na potu." „Če se kdo brani, uporabite silo!"

Göring je zvečer še enkrat govoril s Kepplerjem in je izvedel, da se Miklas še vedno brani, ugoditi nemškim zahtevam. Sedaj je Göring ukazal Seyss-Inquartu: „Odpustite ga, dajte mu nekaj minut časa za premislek, če se brani, nastopite s silo!

Nato je poročal Seyss-Inquart, da hoče Schusschnigg po radiju objaviti, da je Nemčija stavila ultimat, ter da je vlada odstopila. Nadalje je poročal Keppler, da se Miklas še vedno brani, kaj storiti. Vlada da je prenehala, ter da se ne zoperstavlja.

Seyss-Inquart kliče nemško vlado v Berlinu na pomoč. Göring je sedaj Kepplerju naročil, da spiše sledečo brzojavko, ki jo naj pošlje Seuss-Inquart v Berlin:

„Začasna avstrijska vlada, ki vidi po ostavki kabineta Schusschnigga svojo nalogo v vpostavitvi pravice in reda v Avstriji, nujno prosi nemško vlado, da jo pri tem podpira, da se prepreči prelivanje krvi. V ta namen prosimo nemško vlado, da kakor hitro mogoče pošlje čete v Avstrijo."

Bevin za politiko poštenja

Angleški zunanji minister Bevin je prejšnji teden objavil v spodnjem domu, da ga je Sovjetska zveza obvestila, da ni mnenja, da bi bila s svojimi trgovskimi pogodbami z Madžarsko in Rumunijo posegla v zakonite koristi Velike Britanije. Ta korak Sovjetske zveze ima namen le pospešiti razvoj trgovskih zvez s sosednimi deželami. Dalje je Bevin izjavil, da je to dvostransko postopanje ena izmed glavnih ovir za skupni napredek, za katerega se trudijo.

Neki član delavske stranke je izjavil Bevinu vprašanje, če misli z ozirom na dejstvo, da je večina zahodnoevropskih držav pred kratkim pokazala ista politična stremljenja kot Velika Britanija, sklicati konferenco teh držav, na kateri bi sklepale o sodelovanju na trgovskem in gospodarsko-političnem področju. Bevin je odgovoril: „Ne morem postavljati novega reda. Vezan sem na Združene narode in se ne morem spuščati v pogovore s posameznimi državami. Če izražam svoje obžalovanje zaradi enostranskega postopanja ene države, ne morem tega svojega prepričanja sam kršiti."

Na vprašanje, kakšno je uradno zadržanje britanske vlade do srednje in vzhodne Evrope, je Bevin odgovoril, da britanska vlada pozdravlja sklep madžarskih strank, da se bodo volitve 4. novembra vršile na podlagi ločenih list. Kakor hitro bo jasno, da so bile volitve pošteno izvedene, bo britanska vlada v stanu misliti na priznanje madžarske vlade.

V Rumuniji še ni prekoračena mrtva točka v notranji politiki in noben korak še ni bil storjen, da bi sestavili vlado, ki bi se izkazala vredno priznanja britanske vlade.

V Bolgariji so se opozicijalne stranke odločile, da se ne bodo udeležile volitev. Bevin je dejal, da bo britanska vlada dobro pretehtala stališče, ki ga bo zavzela nasproti takim volitvam.

Kratke vesti

Po vesteh agencije „Associated Press" je uradni poročevalec zunanjega ministrstva izjavil, da so bile na podlagi sporazuma prepuščene Kanadi pristaniške naprave pristanišča Princ Rupert (britanska Kolumbija), ki so jih zgradile Združene države. Luka predstavlja vrednost 16,000.000 dolarjev.

*

Agencija Reuter poroča, da je bila po vesteh, ki so prišle iz Nantesa, rešena celotna posadka 40 mož iz ladje Liberty „Charles Glover", katera je zadela ob cer 35 km zahodno od Sant Nazaira.

*

Asociated Press poroča, da so ameriške oblasti izročile češkoslovaškim Jozefa Tiso, ki je bil ujet pred nekaj dnevi.

Monsignor Tiso je bil lutkovni prezident Slovaške med nacistično okupacijo. Številne druge ministre njegovega režima, med njimi bivšega ministrskega predsednika, njegovega bratranca Stefana Tiso so prav tako izročili češkoslovaškim oblastem.

*

Kakor poroča londonski dopisnik „Yorkshire Post" bo v nedeljo na povabilo maršala Tita 20 članov britanskega parlamenta in sicer zastopniki vseh strank, nastopilo potovanje v Jugoslavijo.

V poročilu dopisnika „Yorkshire Post" se glasi: „maršal Tito je, kolikor vem, predlagal britanski vladi, da naj bodo pri jugoslovanskih volitvah, ki se bodo vršile 11. novembra, kot priče prisotni člani parlamenta".

Poslanci se bodo na potovanju pomudili v Parizu in Monakovem in nazajgrede bodo najbrže obiskali Dunaj.

*

Ko se Venizelosu, sinu znamenitega liberalnega grškega državnika istega imena, ni posrečila sestava koalicijske vlade, je uspelo prof. Kanellopoulosu sestaviti novo vlado zmernih in monarhistov.

*

Kakor je govornik vojnega oddelka izjavil pretekli teden, bodo Zjedinjene države v pozni zimi ali pa zgodaj v pomladi odslovile v domovino približno 400.000 vojnih ujetnikov.

*

Angleške volitve občinskih odborov, ki so se vršile de 2. novembra, so postale en sam uspeh Delavske stranke in s tem zaupno glasovanje za vlado ministrskega predsednika Attleeja.

*

Minister zrakoplovstva lord Winster je v četrtek v Zgornji zbornici naznanil podržavljenje britanskega zračnega prometa. Vsa letališča bodo pripadala državi, vse meteorologične, radiotehnične in druge pomožne postaje bo nadzorovala država. Celotni zračni promet bodo vodila tri državna podjetja.

*

Ameriški zunanji minister Byrnes je izjavil, da se Zedinjene države nikdar ne bodo priključile kakršnikoli skupini evropskih držav, ki so sovražne Rusiji.

Izrazil je tudi svoje zaupanje, da se Rusija ne bi udeležila kakšne intrige, ki bi se utegnila skovati na zahodni polkrogli proti Zedinjenim državam.

Razgovor, ki sta ga imela poslanik Harriman in maršal Stalin, je zunanji minister označil kot „opogumen".

*

Velika Britanija, Zedinjene države in Sovjetska zveza so sedaj končno sklenile, ustanovitev osrednje nemške uprave po Nemcih za vso Nemčijo, brez ozira na francoski ugovor.

„New York Herald Tribune" je včeraj poročala, da je gospodarska delegacija Zedinjenih držav, Velike Britanije in Sovjetske zveze nadaljevala posvetovanja o izpolnitvi določil o nemškem gospodarstvu v Potsdamskih deklaracijah.

*

Iz angleškega letala, ki je zgorelo pri prisilnem pristanku, so rešili dragulje v vrednosti dveh milijonov funtov sterlingov. Ti dragulji so last princese Sofije Desta', ki je nečakinja abesinskega cesarja. Vsa ostala prtljaga je utrpela škodo, a potniki so ostali nepoškodovani.

Princesa, ki je hčerka Rasa Desta', katerega so ubili Italijani leta 1935. je v spremstvu neke druge cesarjeve nečakinje prispela v London.

*

Kakor poročajo so v četrtek pristaniški delavci v Manchesteru po veliki večini sklenili s pismenim tajnim glasovanjem, da bodo končali stavko in zopet prijeli za delo. Stavkovni komitej ugotavlja, da bodo šli stavkujoči delavci le tedaj na delo, če bodo v roku tridesetih dni prejeli zadovoljiv odgovor na svoje zahteve. V nasprotnem primeru pa se bo stavka ponovno pričela.

*

Kakor poroča londonski „New Chronicle", naj sledi razgovor ministarskega predsednika Clementa Attleea s predsednikom Trumanom druga konferenca med britanskimi in ameriškimi izvedenci o razvoju atomske energije. Pri tej drugi seji bodo obravnavali le tehnična vprašanja.

Vrnitev

Dolge so ceste, če so noge utrujene od hoje skozi prostrano Evropo in če vedo škornji pripovedovati o ruskem blatu in norveškem kršu. Suknja mora biti tanka in oguljena, če ji je znana zemlja Italije in kreda severne Francije. Mislite li, da oblikujejo ledeni zimski viharji tožnih, praznih in pekočih planjav ter sile stoterih smrtnih grozot pod pekočim južnim soncem v licih mir in nežnost? Nič človeškega mu ni več tuje in vdano sprejema, kar mu pride nasproti. Drug človek se vrača domov. Truden vojne in večne pokorščine.

Tak se je vrnil domov. Molče je nameril korake na polje ,molče sklonil glavo in se nagnil h grudi, ki je ležala v soju zahajajočega sonca, kakor da bi jo hotel preiskati, če ga morda tudi ona ni prevarala v letih njegovega korakanja. Dolgo je stal pred plugom. Ljubeče je gladil železo, ki je že tako dolgo pričakovalo njegove roke.

Doma ga je nalahno pogladila mati. Délo mu je dobro. Zdelo se mu je, kakor da je ta roka, ki se je v skrbi za dediščino postarala, šele dokončno odprla vrata v domovino. Nič ni rekel, le molčal je. Sam pri sebi je mislil na vse, ki so mu bili tovariši v vojni vihri. No, tega je srečal. A, kje so drugi? Kaj se je z njimi zgodilo?

Zgodaj je hotel leči. Mesečina ga je vabila h oknu ,kjer je dolgo stal. Počasi si je oblekel hlače, ki jih je nosil ob zadnjem dopustu. Šel je na dvorišče in se naslonil na zid. Pes mu je cvileč lizal roko, a on ga ni videl. Na pol v senci je ležala kolarnica. Skozi napol odprta vrata je videl ogrodje novega voza. „Precej denarja je moral veljati. Bog ve, če je Ančka še tukaj. Enkrat mu je pisala, a temu je že dolgo. V bolnici je bilo, ko je prejel njeno zadnje pismo.

Na desni je stal hlev. Brez misli je šel k njegovim vratom. Dah živine mu je butnil v obraz. Velike, ovlažene oči so sledile gibom tujca ,gobci pa so nenehoma prežvekovali ... „Gotovo so jim pozno položili", je pomislil. Nekaj se ga je dotaknilo. Bil je Tarzan, ki ga prej niti opazil ni. Zadovoljno mu je pogladil kodre in ga ogovoril. Zvesta žival. Po tolikih letih se ga spominja in ga ima rada. Kako hvaležne so živali. A ljudje?

Šel je dalje do konjske staje. Bolj slutil je, kot videl, da je šarec dvignil glavo in postrigel z ušesi. Tiho ga je poklical in pogladil preko nozdrvi ter potrepljal po napetem vratu.

Še pogled po drugih. Vse pozna ... Zopet se odpravi v hišo, da se spočije za jutarnje delo, Tarzanu pa naroči: „Le dobro pazi, stari prijatelj."

Leto strahote na Siciliji

Nepozaben dogodek v zgodovini Sicilije je izbruh Etne v letu 1669. Odkar človeški rod pomni, ni Etna morda nikoli povzročila toliko razdejanja kakor takrat. Mesto Catania, ki je že ob koncu srednjega veka radi kuge hudo trpelo, je prve dni marca 1669 strahoma zrlo znake, ki so vznemirljivo kazali, da se misli ognjenik prebuditi. Po pravici so bili meščani v skrbeh, saj leži Catania samo 28 km južno od glavnega žrela Etne.

Tri dni se je zibala zemlja in potres je žugal kar na mah uničiti vse mesto. Toda ne, Cataniji je bilo usojeno nekaj drugega. Dne 11. marca se je razklalo južno pobočje gore v dolžini 15 kilometrov. Nastala je razpoka, ki je segala po ognjeniku navzgor skoraj do vrhnega žrela. Iz mogočne rane je začela v pravcatem veletoku liti lava. Dva tisoč metrov široka žareča reka se je valila proti vznožju. In ko se je valila, je požirala vse, kar je srečala, gozdiče in nasade, posamezne hiše in cele vasi. Le z najhitrejšim begom si je rešilo prebivalstvo življenje. Lave je bilo toliko, da se niti v položnejšem svetu ni ustavila. Vedno novi tokovi, ki so dotekali iz razpokle gore, so potiskali ognjeni valjar proti vzhodu. Porivaje ga polagoma proti morju, so ga tako obenem napotili naravnost na Catanijo.

Ni je bilo sile na zemlji, ki bi bila mogla nesrečo zaustaviti. Rdeča kača je zmlela in raztopila mestno obzidje, z lahkoto vdrla v južno četrt Catanije in pričela goltati hiše kakor moloh svoje žrtve. Nato pa — bilo je že 25. aprila — se je v svoji požrešnosti spustila še v boj z morjem. Butnila je v pristanišče ter ga ob besnem sikanju po dobršnem delu napolnila. Poslej je bila luka komaj še za rabo in treba je bilo nemalega napora, da so si Catanci uredili nov pristan.

Dolgo ni pozabila Catania teh bridkih dveh mesecev. Dolgo? Mar se sme sploh govoriti o pozabi? Saj se meščani Catanije še dandanes tresejo, kadarkoli daje Etna znake, da se misli zdramiti.

Računajo, da se primeri povprečno vsakih deset let en izbruh. Potemtakem je moralo biti v dobi, odkar ve zgodovina poročati o Siciliji, že do 300 izbruhov. Potrjenih vesti pa imamo samo za kakih 80 primerov bljuvanja, torej za manj nego tretjino. V preteklih časih je bilo pač treba silovitih vulkaničnih dogodkov z dolgotrajnimi posledicami, da se je nezgoda vgrebla ljudem v spomin in da se je celo kdo našel, ki se mu je zdelo vredno, da o izbruhu potomcem nekaj zapiše.

Izbruhi pa niso vse gorje. Kjer je veliko groze, narava rada še navrže groze. Okolica ognjenikov je vse prej ko trdna. Ogromni pritisk iz notranjosti prahlja zemeljsko skorjo in orjaško butanje ob izbruhih ruši ravnotežje zemeljskih skladov. Lahko se zgodi, da se lava mesto v glavno žrelo vulkana zaleti drugam. Tedaj se v podzemeljskih votlinah podirajo in prerivajo mogočne skale. To mora biti huje kakor ob najhujšem obstreljevanju v moderni vojni! Kaj čuda, če se sunki čutijo prav do površine zemlje.

Tako je Catania 24 let po onem strašnem izbruhu Etne učakala katastrofalen potres, ki je pokopal baje 16.000 ljudi. Živa je ostala samo še tretjina prebivalstva.

Poškodbe na praporih slavnih polkov pričajo o davnih burnih dogodkih. Tako nekako bi se nam predstavljala Etna, ko bi jo gledali izpod visokih oblakov. Videli bi neštete tokove lave iz najrazličnejših dob, ki sedaj ohlajeni in strjeni pokrivajo mogočno pobočje. Vsak izbruh je pustil za sabo kako sled, kako večjo ali manjšo odejo vulkaničnega kamenja. Pod prostrano mrtvo skorjo lave in pepela, ki se je stvorila v tisočletjih, pa kipi strastno, razpaljeno življenje. Notri polje vroča kri zemlje in komaj čaka trenutka, da bi mogla švigniti na dan. Če Etna miruje, je to le navidezen mir. Nihče naj mu ne zaupa! A. Z.

Letne plače za delavce

Nadaljevanje in konec.

Podjetje je moralo kmalu ugotoviti, da se je trud izplačal in da vloženi denar ni bil zavržen. Po ugotovitvah podjetja so se stroški proizvodnje zvišali v prvih letih poizkusa za 60 dolarjev letno na vsakega delavca. Kljub temu pa je bil glavni ravnatelj polkovnik Procter mnenja, da bi imelo podjetje še večj. izdatke zaradi neprestanega menjavanja delavcev in zaradi nestalnosti v proizvodnji

Tudi industrija prekajenega mesa in klobas je izpostavljena velikim sezonskim izpremembam. Razlog ni v tem, da bi trgovci na debelo nakupovali samo v določenih razdobjih ,ampak v tem, ker je klavna živina samo ob določenih časih sposobna za zakolj. V podtjetju A. Hormel et Co v Austinu, Minnesota, so se neprestano menjavale dobe mrzličnega dela z začasno prekinitvijo dela. Različni razlogi so govorili v prid odprave teh neprijetnih pojavov, ki so nujno sledili dobam prisilne nezaposlenosti. Človek je že tak, da mnogo izdaja, kadar razpolaga z večjimi vsotami. Posledica je seveda ta, da nim več sredstev za življenje, kadar mu zaslužek izostane. Zaradi tega je trpelo vse življenje omenjenega mesta.

Po preučitvi poteka proizvodnje in prodaje ,ki je trajala štiri leta, je ponudil Hormel oddelku s 24 delavci leta 1931. na poizkus nepretrgano zaposlitev in redno mezdo. Podjetje je obseg svojega poizkusa leto za letom v osmi hletih stalno širilo. Neprestano je vključevalo nove skupine, letno po nekaj sto. Ob enem določenem trenutku je 49% zaposlenih delavcev podjetja Hormel sprejemalo mezdo vse leto, 51% pa jih je bilo tedne in celo mesece brez dela. To razmerje je bilo delovni položaj v proizvodnji prekajenega mesa in klobas zelo značilno. Danes dobiva v podjetju Hormel že 98% nameščencev vse leto vsak teden svojo plačilno vrečico.

V svojih temeljnih načelih je novi sistem povsem enostaven. Na podlagi poteka proizvodnje v preteklih letih so izračunali, koliko ročnega dela je bilo potrebno (delovnih ur), da se proizvede v enem letu določena množina proizvodov. To število so delili z 52, s številom tednov. Če proizvodnja presaže ta preračun, se je podjetje zavezalo, da bo ob koncu leta izplačalo primerno nagrado. Doslej so delavci sprejeli še vsako leto ob koncu leta tako nagrado.

Delavci Hormelovih podjetij so člani strokovnega društva, ki je včlanjeno v C. I. O. Kadar je mnogo dela, napno vse sile do skrajnosti in delajo tudi preko rednega delovnega časa (nadure), kadar pa je samo malo živine za zakolj, ostanejo doma. Kljub temu pa prejemajo redno enako mezdo koncem vsakega tedna. V prvih desetih letih po uvedbi novega sistema so se dvignile povprečne mezde (z izjemo plač vodij posameznih oddelkov) od izpod 19 dolarjev na 30 dolarjev. Pri tem pa je podjetje s presenečenjem ugotovilo ,da so se izdatki za delovno silo znižali za 10%.

S tem pa še niso izčrpane vse prednosti. Da bi podjetje zaposlilo delavce tudi v dobi zastopa, je pričelo uvajati proizvodnjo stranskih proizvodov, ki jih je trg z veseljem sprejel. Sprva novo vrsto poceni juhe v dozah, ki so jo toliko kupovali, da je moralo podjetje nastaviti nove moči, pozneje za še dušeno pečenko v dozah.

„S proizvodnjo teh proizvodov smo pričeli, ker nismo vedeli početi kaj pametnejšega." Č. R.

Mladi Korotan

PERIČICA

Smejčka se v jutru
naši Marjanci
sončece zlato.
„Hej, brž na trato!
Pridni otroci
niso zaspanci."

Mala zbudi se...
„Čakaj me, striček!"
Okno zakrije
in se umije,
glej: že na trato
nese čebriček.

Naša Marjanca
punčki bo svoji
krilce oprala,
a sončku dejala:
„Zdaj pa le hitro
žarke podvoji!"

RADOVEDNOST

Pred davnimi časi je živela ženica. Stanovala je na vrhu zelenega grička v lepi hišici. Mimo hišice je držala široka cesta, na kateri je bilo vedno polno življenja. S ceste se je videlo na zeleno dolino in rumeno žitno polje daleč naokrog vse do tja, koder se je družilo nebo s sinjimi gorami. Ženica je bila dobra, a kakor vsak človek, tako je imela tudi ona svoje slabe lastnosti. Ena največjih je bila to, da je bila silno radovedna. Ni ga bilo človeka, ki bi šel mimo njene hiše, da ga ne bi ona pogledala in ogovorila. Tako je živela dolgo let in njena radovednost je postala že skoro bolezen. Dogodilo pa se je, da je prišel mimo njene hiše mož vedrih lic s popotno palico v roki. Kakor vsakega, tako je ženica tudi njega pozdravila. „Dober večer, mož. Kam gre vaša pot?" „Ej", je odgovoril mož, „naprej grem, naprej. Kaj pa hočem drugega. Doma nimam, pa se moram potikati po svetu.

Ker pa je bila ženica dobra, še bolj pa radovedna, je sprejela moža pod streho. Mož je šel z njo v hišo, kjer ga je ženica na dolgo in široko spraševala o njegovi domovini, o sorodnikih in o vsem, kar se ji je zdelo zanimivega. Mož pa je bil tudi radoveden. „Glej", je dejal sam pri sebi, „ta ženica je sama tu gori, jaz pa se moram potikati po svetu. Lepo bi mi bilo, če bi mogel ostati tu. Stal bi pred duri ter gledal mimoidoče in življenje bi mi teklo mirno in gladko."

Tudi ženica si je mislila: „Sama sem, a prostora imam dovolj. Če bi imela moža bi lahko ves dan stala na pragu in se pogovarjala s popotniki."

Rečeno — storjeno. Ponudila mu je prostor na gričku. On je bil zadovoljen. Stopila sta h gospodu župniku in ta ju je poročil.

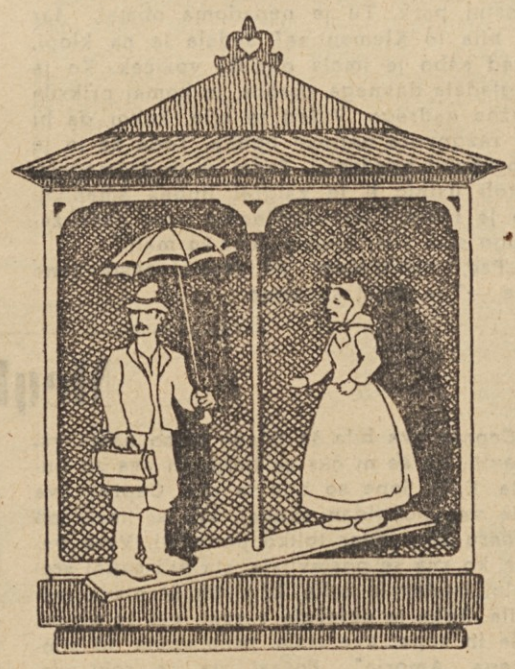

Prve dni je bilo ženici lepo. Stala je na pragu ,mož pa je kuhal. Toda ker je bil tudi on velik radovednež, je hotel vsakogar videti, ki je šel mimo. Zaradi tega se ni mnogo brigal za kuho in jed je bila vsak dan prismojena. Nekega dne je rekla ženica možu: „Vidiš, dragi moj, tako ne pojde več dalje. Sklenila sem sledeče: jaz bom stala pred hišo, kadar bo lepo vreme — takrat boš ti kuhal, kadar bo pa deževalo, takrat bom pa jaz kuhala in boš ti stal na pragu."

Mož je bil zadovoljen in dolgo let sta v miru živela. Ženica je bila na pragu ob lepem vremenu, on pa ob grdem in oba sta bila zadovoljna.

Nekoč pa se je pripetilo, da je prišla mimo hiše visoka gospa, oblečena v črnino in obdana s pajčolanom. To je bilo za ženico nekaj nenavadnega in radovednost se ji je še podvojila.

„Dober večer, gospa", je pozdravila tujko, „kam vas pelje pot?" Tujka pa je šla molče mimo. Še ozrla se ni na ženico in na hišo. „Kam pa greste lepa gospa", je še dalje spraševala ženica. Ko je to mož slišal, je še on pritekel na prag.

„Ne sprašujte, da ne boste kaznovani za svojo radovednost", je rekla tuja žena in se počasi oddaljevala.

„Ah, povejte, gospa. Kar povejte, kaj se nama hoče zgoditi", sta hitela oba v eni sapi.

„Dobro, pa povem", je rekla tujka. „Jaz sem radovednost."

V tistem hipu pa se je zabliskalo, strašno je zagrmelo in noč je objela hribček.

Ko so se drugo jutro prebivalci doline prebudili, ni bilo bele hišice nikjer. Šli so na gričeк in videli tam prav majhno hišico, v njej pa ženico in možička. Eden izmed vaščanov je vzel hišico domov in glej čudo: bila mu je vremenski prerok. Kadar je deževalo, je bil zunaj možiček, ob lepem vremenu pa je bila na pragu ženica.

NAŠA METKA

Naša Metka je imela rojstni dan. Ker je bila že več časa zelo pridna, ji je za ta dan naredila mamica punkoč. Kakšen dirindaj je sedaj v hiši. Ko bi mamica to vedela, se gotovo ne bi toliko trudila z delom za to našo Meto. Ves ljudi dan sedi na oknu in se igra. Punčko prelaga iz košarice na mizo, jo preoblači, nato pa jo zopet položi v košarico. In če odpreš vrata takrat ko Meta preoblači svojo ljubljenko te ozmerja kar le more, ker se bo njena punčka prehladila. Toda mamica je vkljub temu zadovoljna. „Je vsaj doma", si misli. „Prej sem jo morala vedno kje iskati." Očka, ki vse vidi, pa nič ne reče, je pa včeraj tole povedal:

Metka se igra

„Metka ,ali ne bi bilo dobro, če bi tudi knjige malo pogledala in svoje možgane previla z znanjem. Če misliš iti drugo leto v gimnazijo, se boš morala že bolj učiti." Metka ni nič rekla pač pa sem jo danes videl, ko je v najskrivnejši predal omare skrila svojo punčko. Pravi, da se bo sedaj pridno učila, ker hoče iti v gimnazijo. S punčko se bo pa le v prostem času ukvarjala.

BUČE NA HRASTU

Popotnik odloži bisago in se vleže pod košat hrast. Nedaleč od njega se razprostira njiva z velikimi rumenimi bučami na posušenih bilkah.

Popotnik opazuje zdaj hrast, zdaj zopet suho bilko z bučami. Nezadovoljno zmaje z glavo, češ: „Na drobni rastlini tako debele buče, dočim nosi orjaški hrast te piškave plodove. S tem se pač Gospod Bog ni postavil. Jaz bi naredil to čisto drugače. Kako veselje bi bilo gledati debele buče na visokem hrastu."

Še je snoval načrte, kako bi usfvaril in uredil svet. Kar zapiha močna sapa, strese drevo in utrga želod, ki pade modrijanu na nos. Namah se mu razkade vse stvarateljske misli.

„Kaj, če bi bil ta želod buča, bi mi zdaj gotovo pomandral glavo;" spozna mož in se spomni starega reka, ki se ga je učil v ljudski šoli:

„Kar Bog stori, vse prav stori,
čeprav se komu prav ne zdi."

DRAGO STANOVAN,E

„Koliko zahtevate za stanovanje?"

Gospodar: „500 šilingov mesečno."

Gospod: „Ali ima stanovanje tudi kakšen hlev?"

Gospodar: „Čemu pa?"

Gospod: „Za tistega osla, ki bo tako neumen, da vam bo toliko plačal za tako luknjo."

PROCESIJA

Mala Lizika je prišla od procesije in pripovedovala: „Štirje so nosili strašno veliko mizo z dolgimi nogami. Pod mizo so bili gospod župnik v zelo lepi obleki, le klobuk so pozabili doma."

V ŠOLI

Učitelj vpraša Janezka:

„Kaj bi storil, Janezek, ako bi na cesti nehote stopil gospodu na nogo?"

„Rekel bi: ‚Oprostite, prosim!'"

„In ako bi bila gospodu tvoja vljudnost všeč in bi ti za to podaril — recimo — tri groše, kaj bi ti tedaj storil, Janezek?"

„Stopil bi mu še na drugo nogo in mu še enkrat rekel: ‚Oprostite, prosim!'"

CVETJE IN KLASJE

JELŠEVI GOZDOVI...

Zdaj jelševi gozdovi šelesté
in stresajo raz sebe suho listje,
v vijoličastem soju se bleste;
kot temnosinje morje so v večeru.

Oblike svoje gledajo v jezeru
in z barvnopolnim listjem ga rosé,
kot da telesa svoja pri pogrebu,
za večnost blagoslavljajo roké.

V naravi božje smrti zdaj kosé,
za listom list odpada od drevesa.
V meglo jesensko se potaplja vse;
a meni dušo bol težka pretresa.

Kakor ječé odpadajo peresa,
trenutek za trenutkom gine up,
da kdaj še zrl bom nebesa,
[illegible] zrcalijo očeh.

Ivander Ciril

Zastavljena ura

Kakor začaran je zrl Florimond v vrata, ki so se bila pravkar zaprla za sobarico. Zaman je brskal po svojem spominu. Še nikoli ni bil videl tako čudovitega bitja. Ta resnoba, ta umerjenost kljub mladosti! In oboje združeno s toliko milino! Pa šele oči! Koliko duše je gledalo iz njih in kako krasne so bile v rahli otožnosti, ki jih je zastirala.

Naslednji dan se je Florimond drznil nasloviti na lepo, melanholično sobarico nekaj radovednih vprašanj. Beseda je dala besedo in tako je izvedel, da je bila sobarica Klementina sirota. Očeta sploh ni poznala, mati ji je bila letos umrla. Ko je to povedala ,so se ji oči razširile in z njih temnega dna se je nekaj utrnilo — bilo je kakor tiha žalost in goreče hrepenenje obenem... Potem je oči povesila in tedaj je bila lepa kakor angel.

Florimond je spraševal dalje in nekam nerada je priznala, da je po materi podedovala malo pozlačeno uro...

„...na to uro mislim noč in dan. O Bog, samo misliti smem, to je vse!"

Še bolj je povešala glavo in Florimond je čutil, kako se ga loteva ganotje.

„Ura je zastavljena", je dahnila. „Šele mesec dni sem tu v službi. Preden bom prištedila. kolikor treba, bo najdražje, kar me spominja matere, prodano. Urar mora pač živeti..."

Florimond ni razmišljal dolgo. „Povejte kje sedi urar? In uro mi opišite, prosim."

Povedala mu je naslov ter pripomnila:

„Uro boste lahko spoznali. Urar se je dal preprositi, da jo bo pustil do prodaje naravnano tako, kakor jo je dobil od mene. Ura kaže tričetrt na osem, to je trenutek materine smrti."

Presunjeni Florimond se je hotel brž posloviti, da se loti človekoljubnega posla. „Še to", ga je zadržala Klementina. „Urar Trotobas je star čudak Ne poslušajte ga! Naj govori in dela, kar hoče. Vaš odgovor bodi molk. Samo molk! Če mi tega ne morete zares obljubiti, bo bolje, da ne hodite tja."

Florimond je vse obljubil.

„Če pa stari le ne bi odnehal, se ga boste brž odkrižali, če mu rečete štiri besede. Zapomnite si jih: Joj, binkošti! — Krivica, krivica!"

„Dobro", je potrdil Florimond pa odhitel.

*

Urar Trotobas je razpostavljal po mizi svoje blago, toda nič ni kupcu ustrezalo. Naposled je ne brez obotavljanja prišel na dan z bolj navadno, slabo pozlačeno damsko uro. Florimond jo je vzel v roko in glej, kazala je tričetrt na osem!

„Tole hočel. Koliko stane?"

Urar je bulil vanj z očmi polnimi strmega začudenja. Črte na obrazu so se mu mešale in usta so se mu pozabila zaklopiti.

„Gospod..." je zajecljal.

„Koliko stane?" je Florimond ponovil vprašanje.

„Gospod — za Boga, gospod — kdo ste — odkod...?"

„Koliko naj vam dam za uro, bi rad vedel."

„Nič, gospod. Vzemite jo! Toda govorite — govorite, če morete.. "

„Prav tega ne morem — zelo žal mi je..." se je odrezal Florimond, ki mu je postajala zadeva neprijetna.

Urar ga je prijel za roko, da ga še nekaj časa pridrži. Roka mu je bila potna in mrzla.

„Joj, kako ledena roka!" je Florimond nehote vzkliknil. „Joj, tiste binkošti — krivica, kolika krivica!"

Vzel je uro in se požuril iz trgovine, še preden je mogel osupli Trotobas stopiti izza prodajalne mize ter pohiteti za njim.

Klementina je sprejela uro s hvaležnim pogledom in s toplimi besedami zahvale. Ob koncu je stilnila dobronitku roko tako iskreno in krepko, da je naslednjo noč od razburjenih misli bolj prebdel kakor prespal.

Drugi dan je izvedel, da je Klelentina zbolela. Nihče mu ni mogel ali hotel povedati, kje bi jo lahko videl. Kaj je hotel? Čez nekaj dni so ga klicali opravki drugam. Odpotoval je. Klementina mu pa še dolgo ni hotela iz glave.

*

Tri leta kasneje ga je pripeljalo naključje v isto mesto nazaj. Na sprehodu je zavil v mestni park. Tu je nenadoma obstal. Mar ni bila to Klementina? Sedela je na klopi, pred sabo je imela otroški voziček. Ko je zagledala davnega znanca, je komaj prikrila bežno zadrego. Videti je bilo, kakor da bi se razgovora najrajši ognila. Toda že jo je Florimond pozdravil. Tedaj se je premagala. Okoli ustnic ji je zaigral ljubek smehljaj, ko je rekla: „Ne popolnoma brez vaše zasluge sem zdaj srečna žena in mati."

„Pač, spominjam se neke zastavljene ure —" je dejal skromno.

Nekaj hipov se je borila sama s seboj, potem se ji je izvil iz prsi vzdih: „Prizanesite mi! Kajne, čez toliko let vam smem povedati resnico? Ura ni bila materina."

„O!" je vzkliknil in jo pogledal.

„Ni šlo brez laži. O, Bog, laž je grda! A kdo ve, če bi jaz bila danes tako srečno poročena?"

Florimond jo je potolažil. To ji je razvezalo jezik, da je začela pripodovati: „Kakor veste. sem bila komaj mesec dni sobarica v hotelu. Prej sem gospodinjila pri urarju Trotobasu, starem vdovcu. Gospodinjila sem mu pošteno. Toda malo pred Veliko nočjo so mu trgovino obiskali tatovi. Od tega dne se je imel za siromaka in prva žrtev njegove štednje sem postala jaz: o binkoštih me je odslovil."

„Skopuh se ni sramoval, da vam je vzel celó uro?" se je zgražal Florimond.

„Uro si je pridržal nezaupni Trotobas takrat, ko sem pri njem nastopila službo. Zahteval je stvarno jamstvo za poštenje v gospodinjstvu. Ko me je odslovil, mi je hotel uro vrniti, a jaz sem užaljeno dejala, da mu jo darujem. To je umela modra Amalija zasukati v moj prid. Trotobas je namreč bil praznoveren. Mnogo je hodil okrog vedeževalk. Zanimalo ga je, kako se godi njegovi rajni ženi, ki je ni mogel pozabiti. Naposled se je prepričal, da modra hiromantinja Amalija največ ve in zna. Na uho povedano: bila je moja prijateljica —".

„Zelo zanimivo."

„Amalija mi je priskočila na pomoč. Prišepetala je urarju, da si želi njegova rajna žena na zemljo nazaj. A mrtvi ne morejo kar tako k živim. Ponavadi se jim javljajo v sanjah. Včasih pa, ko se vrine posebno resna zadeva, pošljejo znanilca z mesom in telesom, da na njegova usta povedo, kaj bi radi. Naj bi torej Trotobas v bodoče skrbno pazil, kdaj bo prejel skrivnostno opozorilo — tisti hip naj se vpraša, ali ni morda kdaj komu storil krivice, ki jo bo pač treba popraviti."

„Tako!" se je zasmejal Florimond. „In za znanilca ste vpregli mene, kajneda?"

Nasmehnila se je. Rekla ni nič.

„Menda vas je Trotobas, da popravi krivico, potem poročil? je bleknil Florimond.

Rahlo ozlovoljena ga je pogledala: „Kaj še! Seveda mi je zopet ponudil službo, ali jaz nisem pristala."

„Ne?"

„Če hoče res popraviti krivico, sem mu dejala, naj nastavi mojega zaročenca, ki da je urarski pomočnik, a že dolgo išče zaposlitve."

„Glejte no! Vi pa znate, vi!"

Smehljaje je pokimala: „Stari Trotobas je mojega Pierra res sprejel, in ker sta se dobro skladala, mu je bolj in bolj prepuščal skrb za delavnico in prodajalno."

„Potem je bila poroka?"

„Lahko si mislite, da nisva več dolgo odlašala."

„Kaj pa Trotobas?"

„Kar zadovoljen je, da je nalatil na Pierra, ki je poštenjak"

Kramljala sta še dober čas. Ko je Florimond odhajal, mu je v duši nekaj pravilo, da moški sicer rešujemo socialno vprašanje, rešiti ga pa ne znamo. Nalogo bi kazalo zaupati ženskam.

A. Z.

O čakanju

Nadaljevanje in konec.

Da li je sfinga, zagonetna, tajinstvena, s tujim dahom, ki čaka onega, ki razreši njen čar in ki se je dotlej — za njega samo za njega — očuvala izza svoje nepojmljive zagonetnosti, da li je Solveiga, ki rada prečaka, obljubljena in opraščujoča, vse svoje življenje, vse one čakajo in čakajo. Dama na oni strani v naslonjaču s prekrižanimi nogami, mirna in v sebe potopljena, a kljub temu polna življenja, da izgleda, kakor da bi vse negativno čakanje šlo mimo nje brez sledu, bi mi dragovoljno potrdila, da je čakanje lahko tudi lepo, polno veselja, samo če zaupamo srcu in se zanesemo na čas, če samo razumemo čas in naravo, ki je dobra.

V toliko nemirnejši — bobnenje njegovih nohtov se je pojačalo še za udarjanje z nogami — postaja zalo opravljeni gospod, ker se mu zdi, da vznemirjenost radi čakanja pri ostalih nima učinka, kar ga še bolj razburi. Da si pomiri živce, se vzdigne s svojega stola in napravi nekoliko brezkoristnih korakov skozi čakalnico. Pogled dame je lahno zabavno, uprt na njega, kmetiček je zaposlen s svojo pipo, ki mu s svojim dimom vzbuja domače spomine, medtem ko prijazna pojava mlade deklice s potrpežljivimi očmi — teh ji ne moremo odreči — ogleduje z izvestnim navduhom občudovanja njegove gladko likane hlačnice.

A čim se sedaj končno zopet odpro ona vrata, trenutek, radi katerega nam utripa srce, ter čakamo, da vabljivi glas pretrga tišino ,ki je polna nestrpnega čakanja, moramo, na žalost, čas čakanja, ki je tako siromašen na doživljajih, ponovno razočarati. Kajti z naglimi koraki hiti onile gospod k svojemu in našemu cilju in že je izginil izza vratnic, še predno so bile izgovorjene prijazne besede, da vstopi. Opeharjeni za radost, prenašamo tišino tem težje...

Ali naj zasludujemo naše misli dalje, ali naj pričnemo razgovor? Kakor je to že v življenju: Le za dlan sedimo vstran od sočloveka, a kljub temu smo tako daleč od njega. Nevidna stena je med nami in vendar ,kako lahko bi jo porušili. Bili smo — kako neradi tudi mislimo na preteklost — tako dolgo ločeni milje in milje od svojih dragih in vendar so nam bili blizu, zelo blizu. Nismo se li tudi v teh časih priučili čakanju? Od dopusta do dopusta,... od izstrelka do udara.... ljubo nam je, če nas morda neizogiben pogled našega soseda iztrga iz teh spominov.

Še enkrat: da začnemo razgovor? Prijazna pojava mlade dame s potrpežljivimi očmi je sicer preje pokazala, da ni naklonjena, ali kaj to že pomeni! Venomer se še plašimo prikritega zasmeha v očeh njene življenjaradostne sosede, katere misli ne bi bilo težko uganiti. A ona? Majhen pomenek poln ličnih dostojnosti, ki jih skrijemo izza nepomembnosti, poln ljubeznivosti, katere samo omenimo? Pri tem bi tretja oseba samo motila. Živčni zdravnik in psiholog za takšne in slične prilike priporočata knjigo ali časopis, ne da ju čitamo — kedo, ki čaka z vsako struno svojega srca, bi mogel pri tem storiti še kaj drugega —, nego da se za njima skrijemo in da se za njima ločimo od okolice, da se, kakor menih v celici, odtegnemo dvomom in vsakršnemu sovraštvu tega sveta.

A vendar, kdo ve ,kaj vse pri temu zamudimo? Kaj namerava Isoda, če nas pripelje v stik v čakalnicah — in koliko jih je! uradi in oblasti, izgleda, da obstojajo samo iz njih — z velikim neznankami, ki jih spoznamo po enakih skrbeh Koliko možnosti se morda spremeni v resnico, ko vendar samo mislimo, da čakamo. Ni li ob takih prilikah že brezpomembno izrečena beseda odločila nad življenjem enega človeka? Povzročila nepojmljivo blaženost in brezupen bol? Bojazljive predstave v pogledu na svoj položaj... Ali vrata, ki se odpro in blaženi glas angelja pred paradižem ,ki prosi naslednjega, da vstopi, nas osvobodi iz te dileme. Poslovimo se od čakanja, poslovimo se od zapletenih iveri in naših izpodbudljivih sotrpinov in prekoračimo zmagezavestni oni prag ,radi katerega smo se morali toliko prizadevati, da ga premagamo. Predno se končno lahko posvetimo nameri in svrhi, ki smo jo pravzaprav imeli, ki sta nas privedli semkaj, čeprav lahko izčrpanega in utrujenega, nas objame le še ena misel. Kako nam je dobro, ker se po mukah in težkočah dneva lahko vrnemo domov, kjer nas nekdo pričakuje, ki je ves dan čakal na nas, kakor smo mi to samo deloma, in ki bo vedno na nas čakal in nam to v marsikaterem oziru izraža...

Dr. E. Z.

ZA SMEH

V šoli. Učitelj je stavil učencu vprašanje, učenec pa je molčal.

Učitelj: „Ali je vprašanje tako težko?"

Učenec: „Vprašanje ni težko, ampak odgovor je težak!"

Pojasnilo. Kmet vpraša sosedovega hlapca: „Od kedaj pa imate pri vas osla?"

Hlapec: „Od onega dne, ko sem jaz prišel k hiši."

Meglice

Čeprav sva bila še mlada in so nama vsi pravili, da še ni čas za ljubezen sva se ljubila. Kako lepe so bile te ure. Čeprav sva bila ves popoldan skupaj, sva si imela ob večeru še vendar toliko povedati. Vsak večer, ko sva se poslavljala, sta bili najini srci polni čustev in želja, ki si jih še nisva razkrila. Roka je obležala v roki, oči so se zazrle in zopet sva stala, premagana od silovitega „Amorja". Počasi sta se roki razklenili in ura, ki je udarila v vaškem zvoniku je pospešila najine korake, ko sva odhajala vsak proti svojemu domu. To je bilo vsak večer.

Spomladanske sapice so nalahno gladile prebujajočo se naravo in sneg se je poslavljal od vrhov, ko sva se po dolgem času sešla. Različni so bili vzroki, ki so prekinili najine tako lepe sestanke. In ko sva po enem mesecu neprestanega hrepenenja prišla zopet skupaj, sva si bila edina v tem, da je to dan, v katerem si bova odprla srci in si povedala to ,kar sva toliko časa oba vedela, pa vendar nisva rekla besede o tem.

Po ozki soteski je skakljal potoček, kakor nevesta na poročnem plesu in naju vabil v svojo bližino. Prvi ptički, ki so se oglašali v pomladnem hladu so peli najlepše pesmice, ki sva jih kdaj slišala. Počasi sva namerila korake navkraber. Ob poti so poganjali prvi zvončki. Sklonila se je in jih nekaj utrgala. Stal sem ob strani in jo gledal. Nič nisva govorila. Ko je imela šopek gotov, sva zopet molče krenila dalje. Sonce je bilo že visoko, ko sva prišla na cilj. Na vrhu z mahom porasle skale sva se ustavila. Zazrla sva se v dolino in gledala krasoto prebujajoče pomladi. Kako lepo je bilo. Kako lepo še zaradi tega ,ker sva bila prenapolnjena nežnih čustev, ki so se prelivali iz ptičjega petja in žuborenja potočka v lahno drsenje meglic. Še vedno sva molčala, sloneč drug ob drugem. Nalahno je dvignila roko in mi zataknila zvonček v gumbnico. Srce mi je vstrepetalo in čutil sem, kako mi je brez besed rekla „Ljubim te". Hotel sem ji odgovoriti, pa mi je beseda zastala. Sam sebi sem se zdel kot nebogljen otrok in nisem vedel, kaj naj naredim. Najbrže je opazila mojo zadrego, ker je naslonila svojo glavo na moje prsi in se me oklenila z rokami. Oči je imela uprte v cvetlice in čakala je, kdaj bom izgovoril besedo, ki ji bo pomenila to, kar meni njen zvonček. A besede ni bilo. Vse fantovstvo, s katerim sem se tako rad ponašal pred svojimi tovarišimi je mahoma splahnelo. Bil sem v zadregi, iz katere si nisem znal pomagati. Pač, kakor vsak fant, ki razodeva prvič svojo ljubezen, pa si iz strahu pred usodno napako, ki bi jo utegnil storiti ne upa govoriti.

Meglice so se že dvignile do naju, a midva sva še vedno slonela in molčala. Nič nisem mislil, kaj naj ji rečem. Tudi na zvonček, ki me spravil iz ravnotežja sem pozabil. Vedel sem samo, da sem srečen in niti na misel mi ni prišlo, da bi še s tako neznatno besedo prekinil tišino, v kateri sva se brez besed pogovarjala. Vedno više je dvigala glavo in meni je vedno močneje utripalo srce. Počasi je dvignila oči in me pogledala. Sklonil sem se, ustnice so se pribile žale njenemu čelu in... Prvi poljub.

Dežuje

Klobuki so zopet moderni. Ne morda, da bi z njimi pozdravljali svoje znance in prijatelje, ali morda v veselje klobučarjem, temveč zato, da zaščitimo z njimi svoje častitljive glave, katerim tudi zob časa ni popolnoma prizanesel. Koliko eksemplarjev vidimo na različnih glavah, za katere bo gotovo velika škoda, da ne bodo prišli v muzej. Od načičkanega mestnega klobučka pa do podedovane klafete se vrste umotvori klobučarske umetnosti.

V tem pogledu so ženske že drugačne. Puhlost onemogoča v njihovem slučaju neprostovoljno razstavo posebnosti in katera nima odgovarjajoča klobuka — oprostite! klobučka, ostane ali doma — pri dežju se srca ne osvajajo — ali pa si poveže ljubko ruto.

Tudi dežniki so postali zelo priljubljeni in pri nobenem drugem oblačilu — če jih smemo tako imenovati — ni razlika med možmi in ženami tako velika, kakor baš pri dežnikih. Kako nežen in majhen izgleda takšen pritlikavec nasproti pošastnemu dežniku možaka, ki se spremeni v rokah vročekrvnih nosilcev v nevarno orožje. Samo automobilist, ki vas predrzno obrizga, če se dovolj dobro ne skrijete je varen pred njim.

Kaplja z vseh strani. Iz raztrganih žlebov se sipljejo celi slapovi in kdor se ne zavaruje na vse strani, dobi od takega vodopada naenkrat vse, kar bi drugače dolgo časa nabiral.

Dežuje skozi zijajoča okna v vlaku, tako da so sedeži, za katere se sicer tako trgajo prazni, dežuje v stanovanje, ker nimajo starih oken, temveč jih krasi prosojen papir ali lepenka, in končno dežuje tudi skozi dežnik, ki mu je bomba slučajno še prizanesla. Le velike luknje, ki jih pa ni malo pričajo o sledovih vojne.

In čevlji. O Bog, če bi bilo zaradi njih, potem bi moralo biti večno sončno poletje. Doslej so še srečno prenašali vremenske izpremembe, a sedaj se jim bliža v pravem smislu besede brodolom. Iz vseh strani prodira v nje dež, od zgoraj in od spodaj, pa še od strani. Niti en prst na nogi ni varen pred vsiljivo deževnico. O kako zavidam ženskam visoke pete ne zato, ker se s tem poveča razdalja med njihovim nosom in zemljo, pač pa zato, ker jim vsaj pete ostanejo suhe.

Ali dobra zemlja globoko vzdahne in hlastno upija božansko mokroto. Globoko v njene razpoke pronica voda in jih do vrha napolnjuje. Blagoslov in plodnost se vzbujata iz nje.

Toda drevje izgubi s tem svoje zadnje, čudno pisano obleko in stoji golo in zmrzljivo v mraku in vsak udar vetra ga zamaje in dela z njim, kar hoče...

ZRNA

Za vse je svet dovolj bogat
in srečni vsi bi bili,
če kruh delil bi z bratom brat
s prav srčnimi čutili.

Tri reči imej vedno pred očmi:
Božje oko, ki vse vidi; božje uho,
ki vse sliši in tisto knjigo, v
katero vpiše Bog vsako tvoje dejanje.

POPRAVEK

V številki 16. „Koroške kronike", pride podpis Kordiš Karel pod dopis iz Žitare vasi in ne pod članek KPÖ.

Blazni Filip / Prof. Franz Josef Lukas

Zaradi njegovih neumnih muhavosti, pred katerimi ni bil nikdo varen ter zaradi njegovih neverjetnih lovskih pustolovščin, ki jih je z smrtno resnim obrazom vsakomur natvezel, so ga splošno imenovali blazni Filip. Imel pa je samo eno slabo stran in to niso bile morda ženske ali matematični problemi, temveč spanje. Če se je ob mraku le nekam naslonil, posebno še če je zaužil preveč piva, je že zapadel v globok spanec, iz katerega ga je često prebudil šele jutranji mraz. To slabost so hoteli njegovi lovski in obmizni tovariši izrabiti, da bi ga enkrat za vselej odvadili njegove bahavosti in neumnih šal ter mu je pošteno zagodli.

Nekaj večerov ,predno so ga nameravali potegniti za nos, so obrnili pogovor kar slučajno na medicino. Lovec Peter je pripovedoval zanimiv slučaj, kako je nekdo, ki je bli ustreljen v trebuh tako da mu je izstopilo črevesje, rešil svoje življenje s tem, da je trebušno vsebino držal z roko v mirnem položaju tako dolgo, dokler ni prišel zdravnik in ga rešil. „Če bi bil le malo premaknil roko, bi bilo mogoče po njem", je lovec Peter obrnjen proti iFlipu nadaljeval svoje pripovedovanje. Ta je le rahlo prikimal ter napravil nov, krepek požirek piva.

Bilo je torej vse dogovorjeno: danes bo blazni Filip doživel še čudeže. Predno so se podali na prežo so izpili v svojem stalnem lokalu pri „Plavem volu" nekaj vrčev in naročali pijače vedno na novo ,tako da je Filip pil daleč čez mero. Nato so odšli na daleč proč ležeo jaso, kjer se je sestajala divjačina. Bilo je prvikrat, da so po strašnem vremenskem neurju zopet šli na lov. Zatorej so morali vedno plezati preko podrtih dreves in naplavin, kar bi bilo iFlipa skoraj privedlo, da bi se bil obrnil nazaj, kajti mislil si je, da končno ni nobena zabava iti na lov. Toda ostali so ga razumeli pregovoriti.

Ko so prispeli na prežo, je Filip kmalu zadremal. V polsnu se mu je zdelo, kakor da nekdo stika po njegovih hlačah. Ne da bi odprl oči, je lahno mežikal skozi trepalnice ter spoznal lovca Petra, ki je previdno odpel njegove hlačne gumbe in potisnil v njegovo največje začudenje sveženj črev vanje. Filip se ni ganil ,toda bilo mu je takoj jasno, da se hočejo njegovi tovariši poigrati z njim. Kar mu pride na misel tudi Petrova zgodba o trebušnem strelu. Zatorej je vedel takoj, kaj nameravajo. Le počakajte, pobje, jaz vam bom že posvetil! Lovec Peter se je jpostavil nekaj korakov od njega za grm ter ustrelil v zrak. Filip se je prestrašen zbudil in se delal kakor da bi odkril izstoplјeno črevesje. aZvpil je s prenjlivim glasom: „Na pomoč! Na pomoč. Ustreljen sem! Na pomoč!" Lovec Peter in ostali trije lovski tovariši so pritekli vkup in vsi prepadeni obkolili Filipa, ki je strašno stokal in vzdihoval, ter klical po zdravnika. Lovcu Petru se je torej zdelo, da se je šala posrečila, zato je dejal iFlipu, naj kar odmakne roke, ker da to sploh ni njegovo črevesje. Toda slabo je naletel. Filip je dejal, da laže ter zatrjeval, da so ga hoteli umoriti. Ko mu je hotel lovec Peter odstraniti roke s silo, je pričel tako grozno tuliti, da so vsi mislili, da je zblaznel. „K zdravniku! K zdravniku! Nesite me k zdravniku!"

Ker je izpodletel zadnji poizkus, da bi ga prepričali kako nedolžno je ranjen, ter je Filip že dobival vročino vsled „ran", so se štirje lovski tovariši odločili, hoteč preprečiti večje zlo, da napravijo iz drevesnih vej nosilnico. Ko so hoteli Filipa položiti nanjo, je vzdihoval in prosil, naj vendar podlože svoje suknjiče in ga pokrijejo s telovniki. Ko so opravili tudi to, so si štirje tovariši nadeli nosila na rame ter ga pazljivo nesli preko kamenja, debel in vejevja v dolino. Če se je kateri le malo spodtaknil, že je Filip vpil tako, da so morali napeti vse sile ,da so ga lahko nesli v pravilni legi. Ko so tako „ranjenca" nosili čez eno uro, so si hoteli nekoliko odpočiti, toda Filip je vpil in vzdihoval naj se podvizajo. Napeli so zadnje moči ter poteč in sopihajoč nadaljevali pot. Ko so prispeli v vas, jih je trenutno obkrožila množica ljudi. Bliskovito se je raznesla vest, da je bil Filip obstreljen in nosilnico je spremljalo vedno več ljudi. Nekaj hiš pred zdravnikovo vilo je stala gostilna „Pri plavem volu". Ko je gostilničar, ki je vedel za to šalo, zagledal karavano z restnekaj pripetilo in se prestrašeno pognal sprevodu naproti. Ko so nosilnico prinesli do gostilne je Filip nenadoma prenehal stokati in vzkliknil: „Stojte! Položite nosilnico na tla!" Izmučeni nosači so avtomatično ubogali. Filip je odvrgel telovnike in suknjiče od sebe, vstal kakor zdrav človek in pričel velik, kakor je bil sledeč nagovor:

„Spoštovani lovski tovariši! Pred vsemi tukaj zbranimi se vam zahvaljujem iz vsega srca za vaše požrtvovalno tovariško priznanje. Vi ste odvrgli svoja oblačila in odeli mene ter me v potu svojega obraza nosili preko skalovja in debel v dolino. Pošteno ste zaslužili bokal, ki ga bom pri „Plavem volu" izpraznil na vaše zdravje. Tebi, dragi Peter, vračam črevesa nazaj, da jih boš lahko uporabljal za nove šale!" Medtem ko je to govoril, je izviekel sveženj črevesa iz hlač in jih vrgel s krepko lovsko kletvico med prestrašene lovske tovariše. Nato jim je pokazal hrbet in izginil spremljan od grohota množice v obsežni veži „Plavega vola".

Zajčja pojedina / Lovska zgodba

Stric Teobald je bil strasten lovec. Prirejal je lov na uboge zajčke, ki so s svojimi družinami domovali po zemeljskih brlogih v okolici. Tu in tam je res prinesel kakšno prestreljeno žival domov, kjer so jo nato použili med pripovedovanjem najgorostasnejših lovskih dogodovščin, ki jih je pravil ubijalec divjačine.

V nedeljo so se namenili prirediti posebno zajčjo pojedino, h kateri so razen tete Ane in tete Micke povabili tudi zdravniškega svetnika Klotza, ki je bil velik stričev prijatelj.

Stric Teobald je bil že dva dni na lovu, toda kadar zajčki nimajo veselja za smrt jim tudi najboljši lovec ne more nič... Tako je korakal naš lovec na predvečer pojedine s sklonjeno glavo brez plena iz gozda. Sicer je videl nekaj zajčkov ter celo streljal za njimi ,toda najbrž je bil kaliber, ki jim ga je po njegovem mnenju pognal v bedra preslab ,kajti vsi so naglo zbežali. To je bil zanj težak ugarec. Jutri bodo zajece kupili na trgu in njegovo lovsko zmagoslavje bo preč. V žalostne misli zatopljen je prispel do hiše zdravniškega svetnika Klotza. Naenkrat se mu poraja kot blisk kolosalna misel v glavi. Klotz je imel na vrtu za hišo v nekem zaboju dva domača zajca. Kaj če bi...

Bilo je že precej temno, in stric, ki je bil pri Klotzovih kakor doma, je prišel, meneč neopazno, do svoje divjačine. Medtem ko je oba sesalca potegnil za dolga ušesa iz zaboja, se je natihoma smejal ob misli, kako bo Klotz jutri jedel svoje lastne zajce. Seveda mu je nameraval čez nekaj dni zajce skrivoma vrniti Istih sicer ne, toda zajci bodo vseeno. Stric Teobald je odšel nazaj v gozd ,privezal oba kandidata smrti za drevo in ju po lovsko ustrelil. Nato se je zmagoslavno vrnil domov ter izročil oba, ki sta se poslovila od življenja, kuharici v nadaljno predelavo.

Zdravniški svetnik, je sporočil, da naj gonimi obrazi in nosilce sopihajoč pod težkim bremenom, je tudi on verjel, da se je res spoda mirno prične z obedom, kajti on da bo prišel vsled službenih zadržkov nekoliko pozneje. In v resnici, ko je Klotz prišel, so bili ravno pri zajčji pečenki a stric Teobald je pripovedoval o svojih lovih. Zdravniški svetnik se je vsedel za mizo. Servirali so mu najprej juho. „Oba pobčka tukaj" je dejal gostitelj ,kazoč na zadnje kose zajčje pečenke, „sta bila posebno prebrisana. Trebalo je bilo izvanredne zvitosti spretnega lovca, da sem jih lahko privedel tja, kjer sta sedaj." Pri tem se je tako čudno muzal napram dr. Klotzu, ki je pričel zajemati juho. „Podvizaj se, stari prijatelj, če ne ti bom pojedel najlepše kose —saj veš, pri zajčji pečenki se moje tovarištvo neha!" Pri tem se je smehljal, kajti po kraljevsko se je zabaval ob misli, kako bo Klotz užival svoje lastne zajce. V njegovo največje začudenje pa je zdravniški svetnik odklonil pečenko ter prosil le za nekaj rezancev in špinače. „Kaj pa je s tabo? Ti si drugače sicer ljubitelj zajčjega mesa, saj jih vendar tudi sam gojiš doma?" je stric Teobald porogljivo pripomnil.

„Saj to je ravno", je odvrnil doktor; ona dva zajca sta mi bila včeraj ponoči ukradena!" — „Ukradena?" se je slišalo od vse strani. — „Neverjetno, česar vsega ne kradejo!" Teobald je pričel vzvišen govor: „Ta negotovost je nekaj strašnega! Kakor žareč steber bi morala biti ljudem sedma zapoved..."

Njegova žena ga je prekinila: „Toda ljubi svetnik, to še ni noben vzrok, da vsled tega zavračate naše zajčke!" — „O ja, milostiva (stric Teobald se je med tem zopet s vso močjo lotil pečenke) misliti moram namreč vedno nato, da bi mogla ta lahkomišljena tatvina stati življenje tatu samega ali mogoče še njegovo družino ter druge ljudi, kajti" — Teobaldu se je zaustavil grižljaj v ustih, čudno vznemirjeno je strmel v doktorja, ki je nadaljeval: „kajti jaz sem obema zajcema vcepil bacile jetike in škrlatice!"

Stric Teobald je skočil pokoncu, kakor da bi ga pičil gad Smrtnobled je zadnji grižljaj namesto da bi ga pogoltnil, rajši izpljunil v robček ,ki ga je hitro potegnil iz žepa. Nato je zdivljal z bliskovito naglico iz sobe. „Grem pogledat za njim", je zdravniški svetnik Klotz pomiril dame. „Tega bi bil ne smel pripovedovati pri mizi, toda gotovo ni nič resnega — v petih minutah bom zopet nazaj." (Dalje prihodnjič).

Sonce se je zdaj skrivalo za prozornimi belimi oblački, zdaj zdaj se zopet toplo nasmejalo kakor skozi raztrgano zaveso, ko sta se odpravljala po kosilu čevljar Gregor in sosedov študent Lojze k županovim. Nista namreč pozabila na županovo povabilo prejšnjo nedeljo, da bodo odslej pozno jesenski in zimski nedeljski popoldnevi posvečeni dvigu prosvete v Slovenji vasi, pa tudi gojitvi zavesti ,da morejo skupne naloge rešiti le s skupnim in nesebičnim delom.

Čeprav je sonce pridno izrabljalo razpoke v razcefrani zavesi oblakov, je iz gora vela že dokaj hladna sapa, tako da so jima roki kar sami od sebe smuknili v žepe. Živahen razgovor jima ni dopuščal, da bi se predajala uživanju jesenske lepote. Šele ko sta prispela na vrh Predela, odkoder sta videla Slovenjo vas pred sabo kot na dlani, sta za nekaj trenutkov pozabila na razgovor, ki se je pletel okrog jutranje župnikove pridige o Kraljestvu Kristusa Kralja. Ustavila sta se in oko [illegible] Karavank preko obrobnih gričev v dolino Drave in preko nje na Celovško kotlino, Gosposvetsko polje ter griče in hribe, ki razmejujejo dolini Krke in Mure. Ves ta svet je žarel v veličastni skladnosti najbolj pestrih jesenski barv. Smreke so postale še temnejše, grmičje in leščevje je zbralo v svojih listih kar celo lestvico barv od še zelene preko rumene do rjasto rjave, na sadnem drevju je večala pestrost še sem ter tja živo rdeča barva, med popaslimi travniki so vsrkavale sonce sveže preorane njive, mlada ozimina pa je že nakazovala pot v novo rast, v novo pomlad. Zdelo se jima je, kakor da se je narava poslednjič odela v slovesno oblačilo. Ko je malo močneje zapihal veter preko sedla, je ves ta kras šeleste odpadel – nekaj ga bodo pograbili za steljo, nekaj ga bo ostalo kar pod drevjem, da bo segnilo in postalo sposobno za ponovno potovanje iz zemlje v koreninice, steblo, veje in listje. V naravi pač ne gre nič v izgubo. Vse ima svojo nalogo in svoj čas. Tudi človek, se je domislil Lojze. Toda edino človek se lahko iztrga iz te naravne harmonije stvarstva ter hodi svoja pota in dela po svoji glavi. Toda še vedno se je izkazalo, da je zablodil, kadar se je odtrgal od naravnega reda. Po hudih nesrečah, vojnah in razdejanjih išče znova novo, pa vendar v bivstvu isto pot — ne nasilje ampak pravica, ne sovraštvo ampak dobrohotno sodelovanje, ne samopaštvo in izkoriščanje, ampak služba skupnosti ter nesebična pomoč pomoči potrebnemu so podlaga boljše bodočnosti. Daj Bog, da bi tudi po sedanjem razdejanju zmagala pamet nad razvnetimi strastmi.

„Pojdiva ,da ne bova pozna", je zmotil Gregor Lojzeta pri tem razmišljanju. „Prav imaš, pojdiva! Toda pogled na to veličastno pripravo narave na počitek, na zbiranje moči za novo rast v novi pomladi je napravil name tako močan vtis, da mi je misli usmeril drugam. O čem sva že pravkar govorila?" „Pridiga g župnika Lamberta naju je zaposljevala. Saj človek ne more kar tako pozabiti njegovih besed. Vidi se, da mu je trpljenje izmilo oči, da zadene vedno najvažnejše." „Tudi jaz imam ta vtis. ,Da, kralj sem, toda moje kraljevstvo ni od tega sveta, Pač pa je v tem svetu, ker živi v dušah onih, ki me ne časte samo z ustnicami, ampak izpolnjujejo moje zapovedi. Zlasti zapoved ljubezni !Ki se zavedajo, da je dejanska ljubezen do bližnjega dokaz ljubezni do mene. Ki se ne zaklepajo v svoje hiše — na vrata so napisali: Prosjačenje prepovedano! — da ne bi videli bede, ampak delijo v revnejši mi svojo obleko in perilo, svoje stanovanje in je njih miza za lačnega vedno pogrnjena. Morda je prav današnja svetovna stiska mogočni božji klic našim sebičnim ter zakrknjenim srcem da se odtaja in razbije prirojena ter do neke mere sicer upravičena sebičnost, da bomo lažje našli pot do brata, do soseda, do sonarodnjaka — v vsakem izmed njih živi namreč Kristus, v njem trpi pomanjkanje ter bedo, v njem zmrzuje in išče zavetja pred dežjem in snegom. Ko bo tako zavladalo v naših srcih Kristusovo Kraljestvo resnice, pravice in ljubezni, bomo mnogo bolj usposobljeni tudi za koristne člane boljše družbene ureditve, ki po njej vsi tako hrepenimo'."

„Bog daj dober dan!" ju je pozdravil krojač Šivankar, ki je tudi prišel iz Zaplaža in dosegel glavno pot. „Kaj bomo pa danes zvedeli novega." „Bo že kaj, saj se svet pripravlja, da bi zavrgel zmotna načela, ki so človeštvo pripeljala do sedanjega svetovnega pokolja ter začel novo življenje ter zastavil korak na novo pot v lepšo in pravičnejšo bodočnost."

Pri županovih je bilo že kaj živo. Vaški očanci, možje in fantje ,ki se počasi vračajo na domove mladina, pa tudi žensk se je nabralo večje število. „Se že vidi, da bodo imele zdaj tudi ženske pravico voliti, ker so se začele bolj zanimati za politiko in druge take reči" se je obregnil Žganjarjev Jurij ob skupino žensk, ki so se zbirale pred vrati. Župan je namreč povabil ljudi v hišo, ker je bilo zunaj le že prehladno. „Ti bi seveda rad, da bi ženske samo kuhalnico vrtele in ostale zaplankane med kuhinjskimi lonci. Toda mislim, da večjih polomij v politiki tudi ženske ne bi mogle povzročiti kot ste jih moški", mu je zabrusila nazaj Grčarjeva Mojca.

Prostorna hiša je bila nabito polna, ko je župan Martin povzel besedo. „Veseli me, da ste se zopet tako številno zbrali v naši vaški visoki šoli. Ko danes vse govori o novem in boljšem redu v človeški družbi [illegible] Hribar nekaj povedal o štirih svobpščinah, ki naj bi bile podlaga boljše bodočnosti."

(Dalje prihodnjič.)

KOROŠKI GOSPODAR

Gospodarska neodvisnost kmeta

Gospodarstvo je v življenju posameznika, nič manj pa tudi v življenju naroda izredno važen činitelj, ki tvori podlago za uspešen razvoj vseh drugih panog in oblik življenja. Ljudje smo pač iz duše in telesa, a za telo je treba po naravnem zakonu in po božji volji primerno skrbeti, da se razvije, ohranja in vzdržuje, dokler mu je usojeno živeti na tej zemlji.

Vse skrbi, ki so v zvezi s telesnimi potrebami ,obsežemo nekako z besedo gospodarstvo. Ta pojem je torej zelo širok in obsega vsa vprašanja, ki se nanašajo na snov (materijo). Mi iz vere vemo, da snov ni vse, da niti ni najvažnejše; vendar smo dolžni vsak na svojem mestu in na svoj način ukvarjati se tudi s snovnimi problemi in tako ali drugače — gospodariti.

Gospodarska vprašanja so silno mnogovrstna in med seboj izredno prepletena. Preden je pridelek (surovina), ki pride n. pr. iz kmetovih rok, predelana v kak izdelek (recimo: mleko v najrazličnejše mlečne in industrijske izdelke — v razne sire, kazein itd., ali sladkorna pesa v sladkor), prehodi ponavadi dolgo gospodarsko pot. In preden pridejo kmetu v roko razna orodja in stroji, je prehodila snov, ki so iz nje izdelani, od rudarja v rudokopu skozi razne tovarne nemara še daljšo gospodarsko pot. Čim bolj tehnične znanosti napredujejo, bolj se razčlenjuje gospodarska dejavnost, istočasno je pa tudi gospodarska odvisnost med posamezniki ,kakor med poklici, stanovi in narodi vse večja in večja.

Zato o gospodarski neodvisnosti kot taki v širokem pomenu te besede ni mogoče govoriti. Če pa vendarle o nji razpravljamo, imamo v mislih tiste panoge gospodarskoga udejstvovanja ,ki temu ali onemu gospodarskemu sloju ali stanu niso v korist, če jih prepušča drugim, pa bi jih sam lahko izvrševal.

Vzemimo primer! Kmečki gospodar proda nek svoj odvišni pridelek (v normalnih časih seveda, danes so časi izredni) bližnjemu trgovcu z deželnimi pridelki. Od tod gre v roke veletrgovcu, ki táko robo zbira za vagonske pošiljke. Veletrgovec je v poslovnih stikih s tvrdkami, ki jih on „na debelo" zaklada. Te tvrdke imajo morda lastne tovarne za predelavo, še večkrat so pa le dobaviteljice tvorniškim koncernom ali kartelom. Na ta način je kmetov pridelek prehodil dolgo pot štirih ali petih postaj. Ne samo, da se je vsakega trgovca-posrednika nekaj prijelo in je to šlo na škodo pridelovalca, je na drugi strani kmet od vseh teh posredovalcev in od vsakega poda v sebej gospodarsko odvisen. Je sicer res, da v svobodni trgovini svoj pridelek lahko proda tudi drugemu trgovcu, a s tem se stvar v bistvu ni spremenila. Je pač odvisen od druge garniture.

Podobno je z nabavo predmetov, ki jih kmet potrebuje v gospodarstvu in gospodinjstvu. Tudi ti hodijo dolgo pot mnogih vmesnih postaj, preden pridejo v roke potrošnika. In tudi v tem primeru je kmet gospodarsko odvisen od vseh vmesnih činiteljev.

Gotovo nismo proti trgovini, v kolikor je gospodarsko potrebno in koristno; v kolikor je pa predolga pot od producenta do konsumenta in obratno gospodarstvu nekoristna, jo je oni, ki trpi njene neugodne posledice, upravičen odkloniti in iskati zase gospodarsko ugodnejših pogojev.

V mislih nam je slovenski kmet in njegove gospodarske razmere. In pri razmišljanju o njegovi gospodarski neodvisnosti smo prepričani, da je neobhodno potrebno, zgraditi trdno organizacijo **kmetijskih nabavnih in prodajnih zadrug,** ki bodo v rokah našega kmeta; z njimi se lahko gospodarsko osamosvoji do one mere ,katera je potrebna za nemoten napredek njegove kmetije. Pri tem ne bo noben drug sloj neupravičeno prizadet. Zakaj v naših razmerah pomeni gospodarsko trden kmet tudi trdno gospodarsko osnovo naroda.

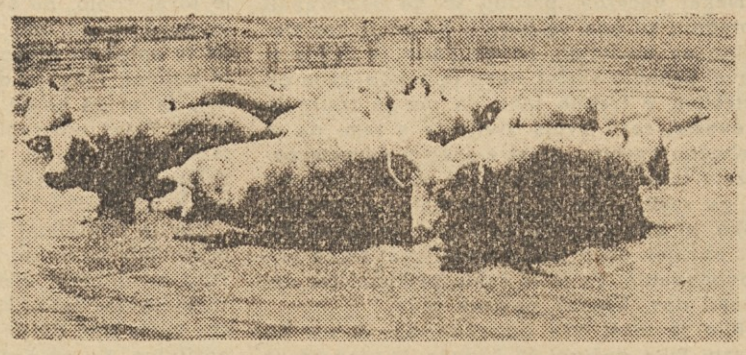

Takim se danes odkrivamo

Vzemimo še en primer! Kmet pri svojih denarnih dajatvah pride v stisko. Doleti ga nasreča in nujno potrebuje denar. Zateče se v mesto v banko ali mestno posojilnico in najame posojilo. Taki zavodi imajo drag aparat in velike režijske stroške. Mnogi poslujejo tudi na dividende. Zato so obresti visoke in pogoji trdi. In kar je spet glavno: kmet je gospodarsko odvisen od mesta, ki zanj dostikrat nima pravega razumevanja.

Spet nismo proti bankam in mestnim denarnim zavodom. Toda kmečki gospodar je vendarle upravičen iskati si ugodnejših pogojev za svoj kredit in sicer takšnih, ki bodo zanj gospodarsko boljši, in pri ustanovah, ki bodo v kmečkih rokah. Tudi pri razmotrivanju tega vprašanja se nam misli ustavljajo ob zadružništvu, in sicer ob **kmetijskem kreditnem zadružništvu.** Z njim dviga kmet gospodarsko neodvisnost na kreditnem polju, kar je za njegov gospodarski razvoj zelo važno.

V danih razmerah je problem gospodarske samostojnosti za našega kmeta velikega pomena in važnosti. K vprašanju se bomo še povrnili.

Dr. L. P.

Voluhar, največji škodljivec sadnega drevja

Ni je živali med sadnimi zajedalci, ki bi prizadela sadjarjem toliko skrbi in škode kot je voluhar. Marsikomu je že zagrenil delo ali mu celo popolnoma vzel veselje do sadjarstva. Kjer se loti sadnega drevja, ga napada naravnost roparsko in ga v kratkem času popolnoma ugonobi. Voluhar živi neprestano pod zemljo, je potuhnjen, skrit in prekanjen, zato ga bolj malo poznamo. Svoje pogubno delo opravlja na najobčutljivejšem delu sadnega drevja — na koreninah.

Gospodinja misli tudi na zimo

Voluhar spada v vrsto glodalcev kot zajec, podgana ali miš. Podoben je na prvi pogled podgani, ima zalit, valjast trup, lebdeo glavo, top gobec, majhne deloma ali popolnoma v dlaki skrite uhlje, rep je dolg kake dve tretjini trupla in poraščen z redko dlako.

Svoje prebivališče ima voluhar pod zemljo od koder spelje rove ali luknje na vse strani slično kot krt. Vendar so voluharjevi rovi za spoznanje večji kot krtovi. Speljani so navadno ped pod zemljo, včasih tudi globlje ali pa tudi tik pod površino, da se vidi privzdignjena zemlja ali ruševina. Včasih izpaha na površje kupčke zemlje, ki so videti kot krtine. Razlikujemo jih pa lahko od pravih krtin; krt dela velike kupe ali krtine z drobno zrahljano prstjo, voluhar pa majhne kupčke in prst ni tako zdrobljena. Večkrat uporablja voluhar tudi krtove rove.

Voluhar se hrani z rastlinskimi koreninami, zlasti rad ima korenje ali regratove korenine. V svojem podzemeljskem stanu si napravi cele shrambe kamor si nanosi zaloge raznega koreninja, ki si ga oskrbi za zimo, ko zaradi zmrzle zemlje ne more do korenin. Sadnega drevja se najraje loti spomladi. Gnezdo si napravi pod koreninami kakega drevesa. Iz gnezda ima speljane rove na vse strani, kamor se skrije v nevarnosti. Razmnožuje se precej hitro, samica skoti tri do štirikrat na leto po dva do osem mladičev.

Škoda, ki jo povzroča voluhar na sadnem drevju je velika. Ni je rešitve drevesu, ki mu voluhar pristriže korenine ali jih olupi okrog in okrog prav do debla. Mlado drevje izpodje tako, da se zvrne na stran ali pade na tla kot bi bilo podžgano. Desetletna in starejša sadna drevesa, ki jim pogrize korenine, se dajo s lahkoto dvigniti iz zemlje. Včasih voluhar zgreši kako korenino, v tem primeru se drevo ne posuši takoj ampak hira in naposled usahne. Najhuje napada sadno drevje spomladi, ko mu zmanjka zaloge in ko si hoče obrusiti zobe, ki so mu pozimi prerasli. V tem času ga tudi najlaže zalotimo in mu pridemo do živega. — Zatiranje voluharja ni lahka stvar. Napačno bi bilo, če bi čakali, da se škodljivec razmnoži in nam uniči že pol nasada. Čim se pojavijo prvi njegovi sledovi ga moramo začeti preganjati in vstrajati dokler ga popolnoma ne preženemo.

Nekateri sadjarji pravijo, da je duh po bezgu voluharju tako zopern, da se ne približa drevesu, kjer smo potaknili med korenine okrog debla bezgove palice. V tem pogledu znanstveno ni utovljeno ali to drži ali ne; vsak pač lahko poizkusi, saj ga to nič ne stane.

Za tistega, ki ima dovolj časa, je streljanje uspešen način uničevanja voluharja. Prostovoljno zapusti voluhar le redko svoje prebivališče, da bi prišel na površje. Značilno pa je, da prav hitro zapahne rov, če mu ga odpremo. Najbrže mu ne prija vnanji zrak in prepih. Na površje ga torej zvabimo, ako odpremo več njegovih rovov. Rov, ki ga pride najpreje zakriti, je najbliže njegovega gnezda. Ako ta rov še enkrat odpremo in se postavimo s puško v roki na prežo, ne bomo dolgo čakali in voluhar se prikaže. Predno pa zapahne odkrit rov, pogleda in povoha malo v svet. V tem trenutku ga je prav lahko ustreliti. Na ta način ga najlažje dobimo jeseni ali spomladi, ko je hladno. Namesto s streljanjem ga lahko pobijemo z ostro lopato. Kdor ima čas in potrpljenje, mu bo ta način zatiranja prinesel prav gotovo uspehe.

Voluharja lahko ujamemo tudi v past s kakršnimi lovimo krte. Pri nastavljanju pasti moramo upoštevati življenje in navade te živali. Če odkrijemo rove, lahko zanesljivo ugotovimo, kje se nahaja. Tu nastavimo največ pasti. Ob vetrovnem vremenu ga najlaže ujamemo ,ob dežju in mrazu pa najteže. Z močno železno žico ali palico hitro najdemo pripravne rove, kamor potem nastavimo pasti. Z lopato izkopljemo dvajset do trideset centrimetrov dolgo in široko jamo. Rov je tako odkrit z dveh strani. Pasti nastavimo na obeh straneh in odprtino zaslonimo z rušo. Kraj, kjer smo nastavili pasti zaznamujemo s količi. Ko pride voluhar zakrivati odprt rov se ujame v nastavljeno past.

Voluharja lahko tudi zastrupimo; paziti pa moremo, da vabe ne požro domače živali. Konec zime in zgodaj spomladi je čas za zastrupljanje. Pozneje, ko ima dovolj hrane, se ne loti tako rad strupa. Uporabljamo strihnin, beli arzenik ali fosfor. S temi strupi zastrupimo korenje, zeleno ali pa tudi pšenico in oves. Zastrupljeno vabo položimo v rove ,odprtine pa dobro pokrijemo z rušo ali kamenjem.

Poleg pokončevalnih sredstav s katerimi sadjar preganja voluharja, ima ta sicer trdoživi sadni škodljivec tudi naravne sovražnike. To so zlasti podlasica, mišar, sova in tudi lisica, ki uničijo precej voluharjev. — Najvažnejše je, da voluharju nikdar ne pustimo, da bi se nam v sadovnjaku razmnožil. Čim opazimo, da se pojavi, ga moramo takoj uničiti.

—c.

Za naš ženski svet

V razmišljanje

Vedno z veseljem opisujem otroke pri igranju To pomiri za hip mojo viharno naravo in poživi duha. Kako vendar ne, saj pred cvetočim vrtom tudi nehote postanemo in uživamo ob pogledu na pisane cvetove, ki šepetajo pesem mladosti. Ob pogledu na otroke pa me objame neizmerno hrepenenje po nečem neznanem. Kajti poleg vseh razlag o postanku in koncu življenja ostane otrok zame največje čudo v stvarstvu.. Preko grobov gledam v otrocih večno jutro našega naroda...

Kako prijetno pripeka sonce! Dobrohotno pošilja svoje zadnje žarke, kakor bi vedelo, da smo mu zelo hvaležni zanje. Sonce ne le da ogreje telo, temveč prodira tudi v dušo in budi vsa lepa čustva. — Hotela sem čitati, toda moje misli so zaposlene drugje. Pogled mi uhaja od knjige na dečka, ki se brezskrbno igra na obrežju. S palčko poizkuša risati podobe v pesek in s kamenčki gradi, ne vem kaj. — Že pri igranju spoznaš duševno razvitost malih državljanov. — Zelo mora biti ponosen na svoje delo, kajti njegove sinje očke leskečejo bolj od valov, ki se iskre v soncu. Nenadoma pride k meni in pogleda v knjigo. Morda bi hotel podob, ki bi jih nato sam risal. Ne reče nič, boječ je. Vendar pa čutim ,da bi nekaj hotel od mene. Njegov pogled je tako vprašujoč. Mogoče mu ugaja moja nežna jopica, mogoče bi rad v moje naročje? Ne vem...

Toda čutim, da temu zdravemu otroku nekaj manjka. Njegov obrazek izdaja to. Mati sedi na odstranjeni klopi in se zabava v družbi. Mlada je še, polna življenja... Solza mi pripolze po licu. Kje je očka? vprašam dečka v mislih. Ali ne živi več, ali je oddaljen od tebe na tisoče milj? Mogoče ga sploh nisi nikdar videl, nikdar poznal! Nikdo te ne ujčka na kolenih, nikdo napravlja lesenih igrač. Tvoje detinstvo je hladno, brez nežnega ljubkovanja, po katerem hrepeniš. Sirota si. Tvoja mati pa!?

Da, mnogo takih otrok je danes po naši deželi. Tudi ti spominjajo na vojno vihro in njene posledice ter na nesmiselno politiko. Ničesar niso zakrivili ti nebogljenčki. — Težko je opisati duševno bol, ki se me polašča ,ko opazujem otroke v soseščini. Ob nedeljah, ko si poiščem primeren kotiček na vrtu, kjer željno sesam sončno toploto, me zadene živo v srce, ko vidim, da so otroci ravno tako umazani na Gospodov dan kot po ves teden. Pomilujem take družine, ki ne poznajo blagoslova nedelje. Oropane so najlepšega. — Mati lišpa sebe, nima časa in ne veselja, da bi vas, malčke, povedla na izprehod v pestri gaj, kjer bi vaše dušice našle toliko lepega. Nihče vam ne sklepa ročic k večerni molitvi...

Rojeni ste bili takrat, ko je še po ulicah odmevalo „Wir werden weiter marschieren". Morda niste bili spočeti v ljubezni, temveč le zato, da bi bilo zadoščeno zahtevam sistema. Seveda zamašiti je bilo treba vrzeli, ki jih je zasekala neizprosna vojna. In vi, ki ne morete nič zato, da ste na svetu, ste danes materi v napoto. O gorje!

Premlada sem, da bi smela imeti takim materam moralno pridigo. Le čutim, da je življenski smoter in vrhunec sreče pri ženski otrok. Materinstvo neizmerno osrečuje ter izpolni vsa čustva ženskosti, obenem pa zahteva velikanskih žrtev. V dvojni meri pa še tam, kjer manjka očeta. Mati bi ga morala nadomeščati in vršiti obe nalogi. Ne pa, da.. .Vi nedolžni ne smete trpeti posledic vojne! Kako pusto bo vaše življenje, če se ne boste odrasli mogli spomniti nobenih svetlih trenutkov iz vašega detinstva.

Matere! Ni dovolj nasititi otroka ter ga obleči. Če država skrbi, da naši otroci ne trpe pomanjkanja, leži na vaših ramenih polno drugih dolžnosti. Otrok je občutljiv kakor nežno cvetno popje. Ljubkovanja je željan in pravljic, ki bi povedle njegovega duha v tajinstveni svet. Tem otrokom ustvariti novi, boljši svet, je naš cilj. Ve pa poskrbite, da nobena meglica iz otroških let ne bo zasenčila njih življenske poti.

S.

ŽENA IN POLITIKA

Da ni namen žene politično izživljavanje, o tem smo si vsi na jasnem, posebno pa me kmečke žene. Najsrečnejše smo v skrbi za svojo družino in pri delu, ki nam ga ta skrb nalaga. Vkljub temu pa smo prepričane, da ni žena prav nič odveč v javnem življenju, in da je njena ljubezen tudi tu zelo potrebna. S svojo ljubeznijo, ki jo prav lahko prenese na človeško skupnost more vplivati na socijalnost in pravičnost zakonov, ki jih država izdaja. Ker ne more iti slepo mimo življenja, pozna njegovo težo in lahko z nasveti in delom pomaga njim, ki so pomoči potrebni. Nujno pa je, da v javnem življenju žena ne pozabi, zaupanja, ki ji ga je izkazal narod in da tega zaupanja ne zlorablja. Njena glavna naloga je pač, da kot najvažnejši člen družine skrbi za zopetno vspostavitev zdravih in trdnih družin, ter da se zavzame za dobro vzgojo naraščaja. Če bo v tem oziru naredila žena svojo nalogo, nam bo v politiki brez dvoma največ koristila.

IZ DOMAČIH KRAJEV

Od koroških tepk do hruševca

Ko je kmet pospravil svoje sadne pridelke in se narava podaja k zimskemu spanju, nastopi čas prešanja. Kljub temu da letos sadna letina ni bila tako bogata, vidimo tu in tam zadovoljne kmete, ko peljejo s svojimi sadnimi vozovi k prešanju, oziroma se vračajo domov s „sodčkom", kajti k okusni pojedini spada tudi pristna koroška kapljica.

Izkušnje so pokazale, da so „tepke", ki vsebujejo mnogo sladkorja, najboljše za pripravljanje mošta. To so hruške, ki dajejo koroški hruševec, priljubljen tudi izven meja naše dežele. Koroša je nekoč imela živahno vinogradništvo. Na mnogih vinorodnih krajih so prešali „dobro kapljico", ki nekoč ni smela manjkati pri obedih celo na španskem dvoru. Razne neprilike pa so povzročile, da je vinski blagoslov usahnil. Še ob koncu zadnjega stoletja so točili po Koroškem to kapljico, ki je bila najboljša v Celovcu v benediktinski kleti, priljubljenem lokalu koroških Slovencev. Tu so se zbirali med drugimi tudi slovenski poslanec Grafenauer, daleč preko deželnih meja znani graditelj orgelj ter koroška zgodovinska raziskovalca prof. Scheinig in dr. Sket. Namesto tega koroškega vina se sedaj prideluje mošt, ki vsekakor ni slab nadomestek. Še do prve svetovne vojne so na Koroškem prešali na najbolj enostaven način. V lesenem koritu so sadje zmečkali z lesenim tolkačem in ga nato sprešali v ročni stiskalnici. Ta proces pa, ki je sicer prinesel mnogo šale, je zahteval več dni dela.

Po večjih krajih v naši deželi najdemo večje ali manjše sadne stiskalnice. Zasluga teh novih stiskalnic je povoljni pridelek soka, ki znaša do 80% teže sadja.

Sedaj pa je že minil čas prešanja. Sadne stiskalnice bodo nastopile „zimsko spanje". Po kmetijah pa bo mošt kaj kmalu zavrel in postal okusen „hruševec".

Koroška kriminalna policija v borbi proti tihotapstvu in črni borzi

Samo po sebi je razumljivo, da mora biti v času pomanjkanja življenskih potrebščin ena največjih nalog kriminalne policije, izslediti vzroke teh pojav in, v kolikor padajo v policijsko področje, uspešna borba proti njim. Črna borza, tihotapstvo, menjalna trgovina, prepovedano klanje živine, tihotapstvo z živino kakor tudi neupravičen nakup živine in živeža, bodo v toku časa motili prilike na živilskem trgu, ako ne bodo nastopili z ostrimi merami proti povzročiteljem teh zločinskih dejanj. Vsi ti prestopki so v vzročni zvezi. Kažejo skupno zločinsko voljo, ne meneč se za stisko in si laste posebne prednosti s pomočjo nezakonitega prisvajanja ali s prodajo po višjih cenah. Teh zločinskih elementov ne zanima če postaja prehrana celokupnosti vedno bolj nezadostna in pičla.

Po premaganju velikih težkoč, kakor pomanjkanje širokopoteznosti in samostojnosti, pomanjkanje osebja itd., lahko kriminalna policija zabeleži tudi na tem področju v zadnjem času lepe uspehe.

V naslednjem navajamo nekoliko slučajev:

Francu Finklu in Rupertu Gelodu iz celovškega predmestja so dokazali, da sta nakupovala živino po znatno pretiranih cenah in jo na črno zaklala. Meso sta oddala po visokih cenah. Oba krivična mesarja in prodajalca živine so predali sodišču, da jih kaznuje radi zločina proti vojnemu gospodarstvu.

Adolf Grad in Franc Boltafer iz taborišča v Kellerbergu sta stopila z nekim tretjim, Francem Stallejem, v zvezo in ti trije so kupili svinje pri kmetih v Ebentalu po ceni do 100 šilingov za kilogram.

Kriminalna policija je temu napravila hiter konec in jim je, kakor tudi kmetom, ki so se iz lakomosti spustili v tako kupčijo, dala priliko, da premišljajo, kakšen mora biti pošten človek in predvsem pošten kmet v časih stiske.

Iz enega najvažnejših podjetij za prehrano v Celovcu, so stalno izginjale večje količine surovega masla, smetane in mleka. Kriminalna policija je s pomčjo agentov ugotovila ,da sta dva brezvestna nameščenca podjetja oddelila en del blaga, ki je bil namenjem za občo oskrbo, za tajno trgovanje in pri preiskavi so našli pomembne količine mlečnih izdelkov Nameščenca, Erich Weihranda in Josef Parlakovicsa, so predali sodišču.

Poizvedovanja za pogrešanimi

„Koroška kronika" je objavila v štev. 16„ dne 3. novembra, da se naj ljudje obračajo na Karitas-sekretariat v Celovcu, Sandwirtgasse 4 ,glede poizvedbe pogrešanih vojakov. To objavo preklicujemo in opozarjamo, da Karitas-sekretariat ne sprejema tozadevnih prošenj in naročil.

Karitas-sekretariat
Celovec, Sandwirtgasse 4.

Polkovnik Simson o perečih problemih Koroške

RADIJSKI NAGOVOR ŠEFA VOJAŠKE VLADE OB NJEGOVI VRNITVI IZ ANGLIJE

„Rad bi se zahvalil mnogim Koroščem za dopise, ki so mi jih poslali ob priliki mojih radijskih nagovorov. Razveselila me je odkritost, izražena v teh dopisih. Potrdili so moje mnenje, da je mnogo Avstrijcev, ki jasno spoznavajo resnično stanje in uvidevajo težke naloge bodočnosti.

Pred kratkim sem se vrnil iz Anglije. V svoji domovini sem skrbno opazoval vse. Čeprav je šest vojnih let povsod zapustilo vidne sledove, kakor skrajšane življenske dodelitve, veliko pomanjkanje stanovanj, majhne zaloge na oblačilih itd., je vendar ostal močan sklep, storiti vse, da se ponovno zgradi svet.

Ko sem se vrnil v Celovec ,sem na večih straneh opazil nova napredovanja, med drugim na področju zgradbe stanovanj in javnih del.

Ob tej priliki naj pripomnim, da so tu britanske čete na različne načine vršile pomembno pomoč. Pomagale so z materijalom in delom.

Dalje je med tem nastopilo zvišanje življenskih dodelitev ki jamčijo normalnemu potrošniku 1400 do 1500 kalorij dnevno. Razen tega so podvzeti koraki, da bi se uvoženo krušno žito zagotovilo krajem, ki so pozimi težko dostopni.

Velik uspeh je dosežen tudi v oskrbi s kurjavo in sicer zopet z aktivnim vodstvom in prevozno pomočjo s strani britanskih čet. S tem lahko mirno pričakujemo hladno letno dobo. Silne skladovnice drv, ki jih vidim po Celovcu so veliko pripomogle k stopnjevanju zaupanja v oblastvene ukrepe. Vseeno pa je treba napore nadaljevati. Nikjer, se ne sme vgnezditi samozadovoljnost, ki bi ohromila naša prizadevanja. Nasprotno, vedno z novim pogumom moramo delovati tudi v bodoče.

Mejnik na poti k napredku pomenijo volitve v Narodni odbor in Deželne zbore, ki stoje pred durmi. Še nikoli ni avstrijski narod imel boljše priložnosti pokazati, da je vsled stare avstrijske kulture tudi v sedanjih razmerah zmožen najti pravih mož za vladanje, ne da bi prišlo pri tem do odvišnih sporov.

Zelo vesel sem bil članka, ki ga je priobčil deželni glavar Piesch, v katerem pravi: „V demokraciji nima nobeden nepoklican in vsiljiv svetovalec pravice odločati za druge, toda vsakdo si mora po zrelostnem prevdarku biti na jasnem kam spada in po kateri poti mora on in njegova stranka slediti." Ta nasvet vašega deželnega glavarja velja tako za posameznika, kakor za celoto in vsakdo naj si res dobro premisli, za katero politično smer bo glasoval. Vsakdo naj si bo svest, da ne gre tukaj le za dobrobit njega samega, temveč za dobrobit vse avstrijske domovine.

Nočem, da bi smatrali moja izvajanja kot pouk ali opomin. Pomagati moramo drug drugemu ,da bomo zgradili boljšo in srečnejšo Avstrijo. Skozi boljše obojestransko razumevanje in zaupanje ter z našimi tradicijami lahko hitro najdemo uporabne elemente med nami in razvijemo instinkte želeče mir.

Kako moremo pripomoči k zopetni ustvaritvi blagostanja in neodvisnosti Avstrije? Svet je utrujen vsled vojne in trajalo bo še nekaj časa, predno bodo odpravljeni materjalni in duhovni pretresi, ki jih je zakrivila vojna. Na več krajih vlada še vedno zmedenost, drugje apatija, zopet drugje prirojena nemarnost. Vsled tega mora biti vsak posameznik marljiv, pameten in strpljiv, da bo lahko prestal to prehodno porijodo.

Mi vsi želimo mir na svetu, ne samo mir med narodi, temveč tudi mir med strankami in med posamezniki med nami. Želimo tudi, da bi vsakdo razumeval stališče sodrugov.

Šest let vojne z vsem opustošenjem, seveda ni mogoče odstraniti v nekaj mesecih. Zavezniški narodi imajo velikansko in odgovornosti polno nalogo pred seboj: ne samo zopet ustvariti prejšnje življenske pogoje v lastnih deželah ,temveč pomagati pri obnovitvi tudi v osvobojenih deželah.

Končno bi vas hotel, dragi Korošci še obvestiti, da bodo častniki britanske vojaške vlade imeli dvakrat tedensko kratka predavanja po radiju o njihovem delovnem področju. Na ta način boste dobili vpogled v naše delo, ki je posvečeno vašemu blagostanju. Ta predavanja so vsako sredo in soboto. Mislim, da je dovolj stvari o katerih bi hotel ta ali oni med vami biti poučen. Zagotavljam vam, da se iz srca radi potrudimo in vam hočemo tudi res pomagati.

Zvonove so rešili

Ko so leta 1942. pobrali gestapovci tudi v naši cerkvi zvonove, hoteč jih pretopiti v topove, je gospod Skuk s svojim prijateljem to preprečil. V viharni in deževni noči sta iz železniške postaje odpeljala tri zvonove in jih skrila. Vkljub temu, da si je ves nacistični aparat na Koroškem močno prizadeval dobiti krivce in izslediti zvonove, se jim to ni posrečilo.

Letos so zvonove zopet odkopali in jih obesili v zvonik, kjer služijo nadalje svojemu namenu. Pliberčani so na svoj uspeh zelo ponosni. Kako tudi ne. Prav gotovo zaslužijo vse priznanje. Sicer pravijo, če neko stvar trije vedo, jo ve že ves svet; a tu ni bilo tako. Ljudje so molčali in nikomur ni prišlo na misel, da bi gestapovcem povedal, kje tičijo njihovi zvonovi.

Zvonove peljejo na veliko veselje vseh faranov nazaj v cerkev
(Druge slike, ki jih imamo o izkopu zvonov še na razpolago, jih bomo objavili v prihodnji številki, če nam bo prostor dopuščal

Da bi sled čimbolj zabrisali, so razširili razdaljo med kolesi pri vozu s katerim so zvonove odpeljali, po daljši poti pa so jih zopet postavili v normalno stanje. Ker ni imel nihče v oklici tako širokega voza, seveda niso mogli ugotoviti, kdo je zvonove odpeljal, čeprav je bila sled dobro vidna. Gestapovci pa tudi niso bili tako pretkani kot naši kmetje in niso neiti mislili nato, da se da razmah med kolesi povečati.

Farani so odkopali zvonove

Volilni imeniki so na vpogled

Deželna volilna oblast naznanja: **Volilni imeniki za volitve v narodni in deželni svet dne 25. novembra 1945. so v deželi Koroški in v upravnem okraju Lienza na vpogled v času od 6. do vključno 11. novembra 1945. pri županstvih v uradnih urah. V deželnem glavnem mestu Celovec pri županstvu (vhod Pernhartgasse) od 10. do vključno 15. novembra v uradnih urah.**

Tekom tega roka lahko pismeno ali ustmeno ugovarja pri županstvu vsak državljan zoper volilni imenik vsled vpise dozdevno k volitvi neupravičenih ali pa radi izpustitve k volitvi dozdevno upravičenih.

Slovenska služba božja

Služba božja za Slovence je vsako nedeljo in zapovedan praznik v cerkvi starega semeniščа na Kolodvorski ulici (Bahnhofstraße). Služba božja se vrši po naslednjem redu: jutranja sv. maša je ob zadnih, druga sv. maša pa je ob devetih. Pred in po vsaki sv. maši je tudi prilika za sv. spoved. Popoldanska pobožnost pa je vselej ob štirih. Vsi Slovenci so k službi božji, ki je njim namenjena, prav prisrčno povabljeni.

Pozna jesen v Zilski dolini

V pozni jeseni, ko pregrinja megla gorske vrhove in se vleče mrzla sapa skozi dolino, je prišel čas teric. Tudi s tem prašnim delom so v zvezi običaji, ki so ostali živi do izbruha zadnje vojne. „Vlakno" je gospodinji posebej priraslo k srcu. Že sredi zime misli na nežno podolgasto rastlino in na „glajenje", kakor je to bil od nekdaj običaj v Zilski dolini.

„Ko pride čas trenja, gre Bog na Laško", pravi star izrek v Zilski dolini. Ta narodni rek označuje razpojasenost teric zaprašenih čarovnic. Celo popotnik, ki nič hudega sluteč pride mimo, se jim mora pustiti vezat; to se pravi, da mu obvijejo roko ali vrat z vlakni, če se brani, ga posipajo od nog do glave z „ovago" (prahom, ki ostane pri trenju). Ko se vračajo terice na svoje domove (navadno ob poznih urah) jih fantje strašijo na vse načine. V Ziljski dolini pokajo za njimi z biči, kakor da bi bile na „konjski dirki". Pojedina pri trenju je zelo živahna. Kar so preje vršile trlice, delajo sedaj jeziki. Pripovedujejo robate šale in gorje fantu, ki se upa nepovabljen v terilnico. Mučijo ga z zbadljivkami in nagajivkami tako, da je vesel, če je lahko odkuri.

V Ziljski dolini n. pr. ni smel priti v bližino terilj noben možakar. Popadle so ga kakor furije in ga obsipale z že omenjeno „ovago". Če se jim je pa približala imenitnejša oseba, so bile terilje človekoljubnejše, kajti „denar je sveta vladar". V tem slučaju so se terilje vrtele v plesu si pele brbljive slovenske pesmi. Kogar so na ta način počastile, ga okinčale s snopičem prediva je moral v zahvalo seči globlje v žep. Predno so dokončali delo, je poslala gospodarjeva hči, svojemu ljubčku ali pa kakemu drugemu fantu iz vasi takozvani „rojbü" (rogel) — snopič ali pa smrekov vršiček okrašen s cigarami, pipo za tobak, jabolki in sličnim kot povabilo k terilni večerji. Fant pa je bil dolžen, preskrbeti godce in plesalce za večerni ples teric. Pri tem niso pozabili na „mazanje s kašo". Skledo s prosno kašo in žlico postavijo pred fanta s pozivom, da poje kašo. Če ugovarja, mu pomažejo s kašo roke in obraz, kar da mnogo smeha. Pojedina je sestavljena iz najrazličnejših kmečkih slaščic in pijač. Po večerji gredo ob spremljanju godbe k plesu, s katerim je trenje končano. Tako ima vsako kmečko delo v jeseni, kakor tudi pozimi, svojo vedro stran. Ravno v slovenskih predelih naše dežele so se ti običaji ohranili do danes, kar priča, da so res slovenskega izvora. Brez dvoma jih bodo, ko je vojna končana še bolj pospeševali, saj je vedrost in smisel za veselje, ples in godbo s petjem Slovencu svojstvena lastnost.

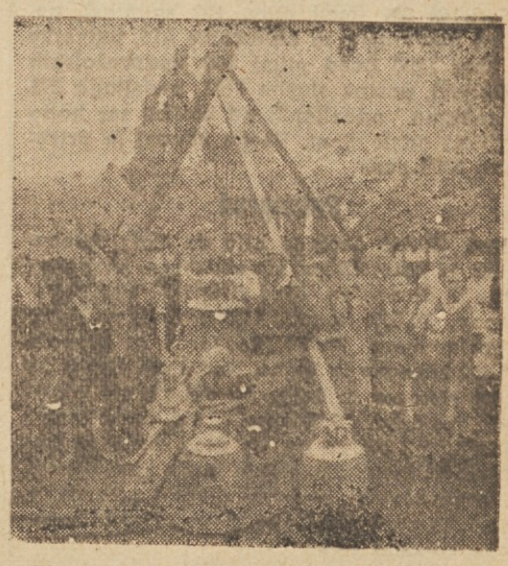

Velika množica ljudi je prisostvovala odkopu zvonov. Farani, ponosni na junaško dejanje jih bodo vrnili cerkvi

POŠTA IZ AVSTRIJE

Avstrija želi pristopiti k Združenim narodom

„Po volitvah v Avstriji bo avstrijska vlada zaprosila za vstop v zbor Združenih narodov", je izjavil državni tajnik urada za zunanje zadeve dr. Karl Gruber nekemu zastopniku francoske brzojavne agencije.

Britanska vojaška zaloga živil za Avstrijo

Sir Ben Smith, britanski minister za prehrano, je naznanil odposlanstvu parlamentarcev, da se bo gotova količina živil iz zalog britanske armade dala na razpolago britanskim zasedbenim pasovom Avstrije in Nemčije. S tem naj se pomaga oblastem pri boju zoper nalezljive bolezni, ki bi zamogle nastati radi pomanjkanja živil.

Britanska politika za Avstrijo in Nemčijo

Glasom poročil dopisnikov iz Londona, bo britanski kabinet sprejel splošno poročilo o britanski politiki v Avstriji in Nemčiji, kakor hitro se vrne ministerski predsednik Attlee od svojega potovanja v Washington. Minister John Hynd ,kateremu je poverjena uprava kontrolnega sveta za Avstrijo in Nemčijo, je ravnokar končal poročilo svojem inšpekcijskem potovanju v britanskih pasovih obeh dežel. Razgovor o njegovih predlogih bo temelj za odločbe kabineta. Novi kontrolni urad je že pričel z delom, kar pomeni, da je že prišel splošno zaželjen prehod od vojaške k civilni kontroli.

Dolnja Avstrija

V sredo dopoldne so bile v Nuenkirchenu in Ternitzu demonstracije, predvsem delavcev, radi katastrofalnega položaja prehrane v teh krajih. Demonstranti so se zbrali pred okrajnim glavarstvom v Neunkirchenu, kjer so predložili resolucijo zaradi pomoči. Zahetvali so tudi odstranitev okrajnega glavarja Hübnerja. Tej zahtevi je oblast ugodila.

*

Pod predsedstvom deželnega glavarja ministra a. D. Reitherja je bila pri deželnem glavarju Nižje Avstrije anketa pristojnih ministerstev, generalnega ravnateljstva avstrijskih železnic in gospodarskih zvez, radi pretresa vseh ukrepov, ki bi bili umestni, da se iz lastne sile premagajo težkoče prehrane v Nižji Avstriji. Po temeljitem razgovoru je bilo sklenjenih več ukrepov za takojšno izvršitev.

*

Osram-tovarne v Atzgersdorfu, ki so bile v zračnem napadu 15. januarja 72 krat zadete, so po naporih delavcev in nameščencev zopet v redu, tako da lahko pričnо z obratom. Ker se lahko preskrbi za izdelovanje žarnic potrebni materijal, je le še primanjkujoča preskrba s plinom zadržek za obratovanje, ta preskrba je odvisna od preskrbe premoga. Če se more še ta mesec pričeti s proizvajanjem, pridejo prve žarnice lahko na trg v januarju.

Štajerska

Pred koncem novembra ne bo poslano steklo za okna v znatnih količinah iz obeh štajerskih tovarn za steklo, vendar je državna vlada odredila, da mora od oktobra delujoča tovarna stekla v Brunu am Gebirge (Dolnja Avstrija) njene proizvode razdeliti na Dunaj in na druga bombardirana avstrijska mesta po gotovem razmerju, v kateri namen daje ruski pas potrebne silikate, ameriканska zasedbena oblast sodo in Štajerska primerne količine premoga, tako da je po doseženi kapaciteti 300.000 m² na mesec po Brunnski tovarni med drugim tudi možno preskrbovati s steklom prizadeta štajerska ozemlja.

*

Sodišča 389 (med njimi 102 sodnika), deželno glavarstvo in bolnišnice 416, univerze in šole 1200 (med njimi 400 ljudskošolskih učiteljev), poštna služba 1121, nadaljnjih 395 je začasno oddaljenih od službe ter bodo brzkone odslovljeni. Vsega skupaj je prizadetih 8000 oseb.

Solnograd

Nad 450.000 oseb je bilo do sedaj prepeljanih iz ameriškega zasedbenega pasu Avstrije v domovino. Med drugimi: 40.000 Italijanov, 70.000 Rusov, 12.000 Čehov, 15.000 Jugoslovanov, 70.000 Madžarov in okroglo 100.000 Nemcev iz Rajha. Nadaljnih 10.000 do 15.000 Nemcev iz Rajha bo odpeljanih v prihodnjem času. Približno 80.000 državljanov Zedinjenih držav ne bo med zimo možno odpraviti. Pričakuje se, da bodo novi ukrepi za preprečanje nedovoljenega prihoda v ameriške pasove nadalje znižali število oseb, ki ne spadajo sem.

Trebljenje nacizma na Koroškem in Štajerskem

Kakor uradno naznanjajo so britanske oblasti do 13. oktobra zaprle skoroda 5000 nacistov na Koroškem in Štajerskem, kakih 6000 članov NSDAP pa so odslovili iz javnih služb. To se je zgodilo skladno s prizadevanjem britanske politike, da se nacizem docela iztrebi, tako da se ne bo mogel nikdar več vrniti. Da se to doseže, je treba na vsak način uresničiti en temeljni pogoj: vse, kar je nacističnega, mora iz javne uprave, mora vobče iz javnih služb. Osebam, ki utegnejo kakorkoli oživeli nacionalni socializem ali ki utegnejo škodovati zavezniškim silam, zavezniški vojaški vladi ali svobodni in demokratični avstrijski državi — vsem takim je treba onemogočiti delovanje.

Znano je, da je nastal v vsakem okraju britanskega zasedbenega pasu posvetovalni odbor avstrijskih oblasti. Ni mogoče trditi, da se osebe zapirajo kar tja ven dan. Oblast prime posebno ljudi, ki se o njih po pravici lahko domneva, da so javni varnosti in javnemu redu na poti. Take osebe pridejo v taborišča. Druge pa, ki se zde manj opasne, morajo iz državne službe.

Kdor bi sodil samo po številu internirancev, bi dobil nepopolno sliko boja britanskih oblasti zoper nacizem. Starčkom, bolnikom in takim, ki jih v njihovem poklicu ni mogoče nadomestiti, se naloži krajevni ali hišni zapor. Kakor znano, ogražajo mnoge kraje nalezljive bolezni. Če je v takih krajih primanjkovalo zdravnikov, je oblast praktičnega zdravnika, dasi je nacist, pustila v službi, dokler ni dospel zanj namestnik. Dokler je izvrševal službo, se je moral podrejati pravilom hišnega zapora, potem je odšel v internacijo.

Od časa do časa se v koroških in štajerskih listih objavljajo seznami zaprtih nacistov obenem z označbo njihove nekdanje službe. V preteklih petih tednih je odromalo povprečno 160 nacistov na teden v zapor in internacijo.

Naslednje številke pričajo, kako obsežno je delo trebljenja.

Na Koroškem:

Deželna vlada in okrajna glavarstva 295 oseb ali zaprtih ali interniranih, mestna občina celovška 128, sodišča in pisarne 104, šole 1154, poljedelstvo 65, policija in žandarmerija 382 ,brzojavna in telefonska služba 381.

Dunajske novice

Gospodarska delegacija, ki je vsled naročila avstrijskega zjedinjenja za import v Pragi obravnavala glede velikega kompenzacijskega posla, se je vrnila na Dunaj dne 29 .oktobra. Vsled naročila mestne uprave na Dunaju prevzame delavno zedinjenje importa med drugim tudi pošiljatve živil zaveznikov na Dunaj in skrbi za njihovo razdelitev med veletrgovce. Po poročilu vodje zedinjenja importa ima predviden kompenzacijski posel dajatve 300 vagonov jedilnega krompirja, 500 vagonov krompirja za seme in 20 vagonov sladkorja za Avstrijo. Zato naj da Avstrija sol in industrijske pridelke.

*

Dragoceno količino radija, ki so jo v marcu 1945 pri težkih zračnih napadih prenesli iz Dunajskega radijoinstituta v Hallein, so vrnili na Dunaj. Ti 1,7 grami radija so tretjina radijske količine za preizkave, ki se nahajajo v Evropi. Ko je tretja divizija pešcev zasedla Hallein ,so radij našli v solnem rudniku častniki, ki so tam iskali važne politične listine.

*

S pomočjo ruske vojaške policije so avstrijski policijski organi dne 3. novembra v Resselparku in na Naschmarktu izvršili tri velike racije zopet trgovce na črni borzi in špekulante. Vsega skupaj je bilo prijetih okoli 5000 oseb, med temi mnogo inozemcev in mladoletnih. Zaplenjene so bile velike količine živil in oblek.

*

V nedeljo zjutraj so na slavnosten način stavili v promet novozgrajen most pri Brucku na Lajti na cesti v Parndorf.

V veliki predavalnici Dunajske univerze je održana slovesna ura ob obletnici oktoberske revolucije. Rektor prof. Adamovich je pozdravil v kratkem nagovoru goste ruske sekcije mednar. Instituta in zastopnika avstrijske vlade, drž. tajnika E. Fischerja.

*

12. november, ki je bil do leta 1938. avstrijski državni praznik, bo v bodoče delavnik.

*

„Službene vesti" državnega urada za socialno upravo zopet izhajajo v založbi Avstrijske državne tiskarne.

*

Odbor odvetniške zbornice na Dunaju je enoglasno sprejel sklep, da ne imenuje nobenega odvetnika iz oblasti Dunajske zbornice za branilca za Seyss-Inquarta in Kaltenbrunnerja pred mednarodnim sodiščem v Nürnbergu.

*

Mestni senat je sklenil da se zgradi v boju zoper nacistični fašizem in za svobodo in neodvisnost Avstrije padlim na primernem kraju Dunaja spomenik.

*

Odkar so zavezniške sile prevzele upravo Dunaja, torej v dobi dveh mesecev, je bilo več kakor 6281 težko poškodovanih hiš in poslopij popravljenih tako, da se v njih lahko stanuje. Od 41.500 poškodovanih poslopij v štirih zasadenih pasovih Dunaja, je bilo razstreljenih 350, katere je bilo potrebno podreti.

Tirolska

Pri Griesu na Brennerju v bližini Nösslacher Jocha so končali dela za otvoritev premogovnika. Vkljub ogromnim težkočam dela, primankovali so špecijalni stroji — so šli delavci navdušeni na delo, ki naj pomeni napredek za gospodarstvo Avstrije.

*

Tirolska deželna vlada je izdala ukaz, po katerem morajo vsa podjetja na Tirolskem izdelovati izdelke, s katerimi bo mogoče zadostiti najnujneje potrebe vojnega razdejanja.

Gornja Avstrija

Dne 1. novembra je bila v Braunanu na Innu v Hitlerjevi rojstni hiši razstava slik, ki pričajo o krivdi imenovanega nad ljudstvom in človečanstvom. Pri vhodu so slike o napredovanju Hitlerjeve dobe in njenem hitrem razpadu do konca. Vidne so razvaline mest in trpljenje beguncev. Središče razstave so KZ-slike v Hitlerjevi rojstni sobi. Tam je tudi zbirka stare in nove narodne umetnosti in slik domačih slikarjev.

Predariska

„Radiowoche" je pred kratkim prvič izšel v Bregencu. „Radiowoche" izide vsako soboto in ima poleg raznih prispevkov popolne radijske programe avstrijskih, britanskih, francoskih, švicarskih in nemških radijopostaj.

V zadnjem času so se pojavile širom dežele velike tatvine avtomobilov, motornih koles in koles, ki so posebno razširjene po mestih. Pri tem se poslužujejo tatovi navadno vojaških kap in drugih delov vojaških oblek, s katerimi hočejo odvreči sum, kadar pred gostilno ali kje drugje sedejo v avto in se odpeljejo.

POGOVORI

Skuk: Prejeli in priobčili. Kmalu se zopet oglasite.

Cigler: Objavimo. Pošljite še.

Hvala: Zelo dobro. Objavimo v prihodnji številki.

V. P.: Če bo mogoče objavimo vse.

Z. P.: O „Pesmi" najbrže ne bomo mogli objaviti.

Dr. B. Peggez: Že dolgo molčite. Oglasite se še.

H. M.: Pridete na vrsto.

Vider C.: Se priporočamo. Pošljite tudi slike.

Martelanc: Ne pozabite na obljubo. Nekaj smo že prejeli.

Č. R.: Lepo, da vstrajate. Pošljite takoj za naslednjo številko.

Z. K.: Poslano bomo objavili. Na zalepko napišite naslov, da ne bo po nepotrebnem ležala na cenzuri.

Kral Jože: Zelo dobro. Le korajžno naprej.

H. M.: Prejeli oboje. Upamo, da ne bo tako hudo!

Bralcem: Glede naročil se obračajte na **upravo lista** in ne na uredništvo.

Iz vsega sveta

Britanska delegacija za Washington

Britanska delegacija, ki bo spremljala ministrskega predsednika Attleeja k posvetovanjem o atomski bombi v Washington, bo štela petnajst članov.

„Washington Post" poroča, da bodo razgovori o atomski energiji med predsednikom Zedinjenih držav Trumanom ter angleškim ministrskim predsednikom prvi koraki za rešitev problemov o atomski bombi na mednarodni podlagi. Zedinjene države, Velika Britanija in Kanada imajo skupno nalogo, posredovati vsem narodom sveta ono mentaliteto, ki prevladuje že dolgo v angleško govorečem svetu. Državniki se lahko sestajajo k sejam brez „vpliva strahu", ker za njih velja le eno, nobene vojne več med posameznimi narodi.

Plemenito dejanje amriških vojakov

Vojaki 88. ameriške divizije „Modri vrag", ki ima zasedeno goriško področje, bodo danes, ko dobivajo plačo, nabirali denar, s katerim bodo plačali stroške za operacijo slepemu 8letnem italijanskemu otroku Juliju Cabbiju iz Feltre. Brigadni general Jamec C. Fry sam osebno vodi nabiranje in je že priskrbel v ta namen precejšnjo vsoto denarja.

Malega Julija je leta 1944. v Feltre bronil neki nemški konj in mu poškodoval očesne živce. Deček zdaj čaka na odhod v Združene države, kjer ga bo pregledal neki ameriški specialist in mu, če bo le mogoče, skušal vrniti vid. Operacija bo precej draga, saj bo stala okrog dva do tri tisoč dolarjev in to vsoto bodo — kot rečeno — prostovoljno zbrali vojaki 88. divizije.

Trenutno je mali Julij še v Feltre. Večino svojega časa prebije s tem, da igra na harmoniko, ki so mu jo prav tako podarili njegovi prijatelji vojaki. Po trditvah glazbenikov kaže deček velik talent.

Berlin danes in jutri

Reuterjev dopisnik iz Berlina podaja v svojem članku sliko o današnjem položaju v nemškem glavnem mestu.

„Po mnenju mnogo vojakov, s katerimi sem se več mesecev sprehajal v nemškem glavnem mestu, bo Berlin, ki je zdaj mesto polno ruševin, okužb in lakote, takoj po zimi, začel z veliko naglico obnovo, ki bo začudila ves svet. To je svarilo vsem tistim, ki mislijo, da razrušeni Berlin ne more več imeti pomena v evropskem življenju v bodočih letih.

Člani zdravniške službe so prepričani, da bo Berlin spet na nogah pred zimo 1946/47, ako bo mogoče, da prestanejo letošnjo zimo brez poraznih posledic za ljudsko zdravje. Tudi če se razširjajo epidemije v teku letošnje zime je vendar predvideti, da bodo razmere prihodnjo spomlad mnogo boljše, samo če ne bodo živilski obroki tako nizki kakor zdaj.

Mesta ni več mogoče spoznati v primeru s kupi ruševin, ki so jih Sovjeti našli pred šestimi meseci. Glavne ulice so že očistili ruševin in tudi manjše ulice bodo zdaj začeli očistiti. Vse velike lijake, ki so jih povzročile bombe, so zamašili."

Delitev japonske mornarice

Ameriški zunanji minister Byrnes je izjavil, da si bodo Združene države, Sovjetska zveza, Velika Britanija in Kitajska po enakih delih razdelile ostanke japonske mornarice.

Mornarica, ki si jo bodo razdelili, je sestavljena iz 33 torpedovk ter iz še neugotovljenega števila manjših enot za obalno obrambo od 800 do 900 ton teže.

Byrnes je dejal, da so se štiri velesile sporazumele, da bodo uničile večje enote japonske mornarice ki še preostanejo. Med njimi je ena oklepnica, štiri letalonosilke, štiri križarke in 51 podmornic.

Vlada v Nemčiji bo prešla na civilno oblast junija 1946

Predsednik Truman je izjavil, da bo treba prihodnji juni prenesti vlado v Nemčiji z vojaške na civilno oblast.

Predsednik Truman je podal to izjavo na konferenci tiska ter je pojasnil, da s to odredbo deluje v popolnem soglasju s pismom, ki mu ga je poslal general Eisenhower v katerem svetuje, da se store ti koraki s pristankom ostalih treh velesil, ki nadzorujejo upravo v Nemčiji.

Truman je dodal, da se tako on kot general Eisenhower strinjata v tem, da je treba vojaško zasedbo ki mora biti ločena od vojaške uprave obdržati še naprej in sicer za čas, ki bo potreben.

Glavni vojni zločinci

Angleški minister J. Lawson je izjavil, da je 50 nacističnih voditeljev, ki čakajo na proces v Nürnbergu krivih usmrtitve 50 britanskih letalskih častnikov.

„Koroška Kronika" izide enkrat tedensko ter stane za stalne naročnike pri odvzemu v prodajalnah v Celovcu, Lydmanskigasse 2, v Beljaku, Postgasse 5, v Lienzu, Schweizergasse 15 in v Volšperku, Oberstraße 30 S — 60; pri dostavitvi preko pošte ali raznašalcu S —.70. Nova naročila in odjave bodo upoštevana samo ob koncu meseca. Naročnino je treba v naprej plačati. V slučaju više sile, ni nihče upravičen zahtevati povračila naročnine. Poštni uradniki ne prevzamejo nobenih naročil